

Het Vlaamse politiek gebeuren in 2005

I.	Regering	243
II.	Parlement	248
III.	Bestuurlijke organisatie	248
IV.	Begrotingsbeleid	253
V.	Economie en werkgelegenheid	260
VI.	Infrastructuur en mobiliteit	267
VII.	Ruimtelijke ordening en milieubeleid	272
VIII.	Onderwijs	277
IX.	Welzijn	281
X.	Media	285
XI.	Energie	288
XII.	Varia	290

Overzicht van het Vlaamse politiek gebeuren in 2005

Bart Haeck

Licentiaat in de Rechten
Politiek redacteur bij De Tijd

Zoals in vorige legislaturen in Vlaanderen werd het politieke gebeuren in 2005 beheerst door het beleid van de Vlaamse regering. Van start gegaan in juli 2004, was de regering-Leterme toe aan haar eerste jaar van beleidsvoering. Ze had de beschikking over een begroting van meer dan 18 miljard euro en initieerde – zoals vorige Vlaamse regeringen – het overgrote deel van de decreten in het Vlaams Parlement. Begroting en decreetgeving zijn haar voornaamste, maar lang niet haar enige beleidsinstrumenten.¹ Tientallen maatregelen en beslissingen werden in 2005 genomen.²

Grote, ingrijpende beslissingen kon, noch mocht politiek Vlaanderen echter nemen. Daarvoor werd uitgekeken naar de regeringsonderhandelingen op federaal vlak, die in 2007 werden verwacht en waarvan de Vlaamse regering hoopte grote bevoegdheidspakketten inzake werkgelegenheidsbeleid en volksgezondheid naar Vlaanderen over te hevelen om op die manier de Vlaamse bevoegdheden homogeen te maken.

I. Regering

Spanningen B-H-V – Het mislukken van de onderhandelingen over de splitsing van de kieskring en het gerechtelijk arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde veroorzaakte grote spanningen in de Vlaamse regering.³ De meerderheidspartijen hadden immers in 2004 de ‘onverwijilde splitsing’ van de kieskring in hun regeer-

1. VLAAMS PARLEMENT, Jaarverslag 2004 en 2004-2005, Brussel, 2005, 169 p., www.vlaams-parlement.be.
2. Voor uitgebreide statistieken over het Vlaams beleid, zie: VRIND 2004/2005, Vlaamse Regionale Indicatoren, Brussel, Vlaamse Gemeenschap, Administratie Planning en Statistiek, 2005, 434 p.
3. Zie in dit jaarboek: M. DEWEERDT, Overzicht van het Belgisch politiek gebeuren in 2005.

Bart Haeck

akkoord ingeschreven, een bepaling waarmee ze het engagement uit de 13 mei-verklaring hadden overgenomen.⁴

Op 26 januari 2005 was het al tot een vertrouwenscrisis gekomen toen de federale meerderheidspartijen beslisten de behandeling van het B-H-V-wetsvoorstel op te schorten tot 23 februari. Toppolitici van de CD&V en de N-VA hielden 's avonds apart topberaad. Nadien overlegden de twee partijvoorzitters, Jo Vandeurzen en Bart De Wever en legden ze een gemeenschappelijke verklaring af. Ze zeiden 'uitermate ontgoocheld' te zijn over wat in de kamercommissie Binnenlandse Zaken was gebeurd en verweten de VLD en de SP.A een 'inbreuk' op het regeerakkoord te plegen. Ze deelden ook mee dat CD&V en de N-VA niet langer zouden deelnemen aan de werkgroep in het kader van de Interministeriële Conferentie voor Institutionele Hervormingen, die werd opgericht om een oplossing te vinden voor de splitsing van B-H-V.

Op 2 maart kondigden vijf parlementsleden van CD&V en de N-VA – Eric Van Rompuy, Luc Van den Brande, Tom Dehaene, Bart De Wever en Mark Demesmaeker – in de plenaire vergadering aan niet langer mee te stemmen met de meerderheid, maar zich te onthouden. In zijn stemverklaring zei Demesmaeker dat hij zijn geloof en vertrouwen in de coalitie opschortte, tot uitgevoerd werd wat in het regeerakkoord stond. Van Rompuy riep SP.A-voorzitter Steve Stevaert en VLD-voorzitter Bart Somers, beiden aanwezig in het halfroond, op om hun woord gestand te doen, omdat zoniet de geloofwaardigheid van de hele regering in het gedrang zou komen.

In *Wakker op Zondag*, een programma van de Antwerpse regionale zender ATV, zei De Wever op 13 maart dat de N-VA de engagementen in enkele VLD-dossiers zou opzeggen als er niet snel schot in het B-H-V-dossier kwam. Hij voegde eraan toe dat de N-VA er niet aan dacht uit de Vlaamse regering te stappen.

De groep parlementsleden van CD&V en de N-VA die zich bij de stemmingen onthielden, breidde zich op woensdag 13 april tot dertien.⁵ Tijdens het vragenuurtje zei minister-president Letermé dat hij er nog steeds op rekende dat de VLD en de SP.A in het federale parlement het B-H-V-wetsvoorstel mee zouden goedkeuren.

Volgens *De Morgen* voerden CD&V/N-VA en SP.A/Spirit in de week 18 tot 24 april geheim topperleg over de vraag hoe ze de VLD de rekening konden pre-

4. Op 13 mei 2004 ondertekenden de toenmalige minister-president, Bart Somers (VLD), de toenmalige minister van Binnenlands Beleid, Paul Van Grembergen (Spirit), de toenmalige partijvoorzitters Dirk Sterckx (VLD), Steve Stevaert (SP.A) en Els Van Weert (Spirit), en drie van de vijf burgemeesters van het Uitvoerend Comité van de Conferentie van Burgemeesters een gemeenschappelijke verklaring om de splitsing van B-H-V op de agenda van het federaal parlement te zetten en onverwijld te laten goedkeuren. Zie verder: M. DEWEERDT, Overzicht van het Belgisch politiek gebeuren in 2004, *Res Publica*, 2005, 2-3, p. 160 en B. HAECK en M. DEWEERDT, Overzicht van het Vlaamse politiek gebeuren in 2004, *Res Publica*, 2005, p. 333.
5. Het ging om de CD&V'ers Hubert Brouns, Stefaan De Clerck, Tom Dehaene, Erik Matthijs, Jan Peeters, Luc Van den Brande, Koen Van den Heuvel, Eric Van Rompuy, Jan Verfaillie en de N-VA'ers Bart De Wever, Mark Demesmaeker, Jan Peumans en Jan Loones. Die laatste was weliswaar afwezig op de plenaire zitting van 13 april, maar behoorde tot de dertien.

senteren over het mislukken van de B-H-V-onderhandelingen en over hoe ze de belastingverlaging konden terugschroeven. Minister-president Leterme reageerde dat het verhaal 'overtrokken' was.

Naarmate het duidelijk werd dat de B-H-V-onderhandelingen op een fiasco afstevenden, nam de politieke spanning in de Vlaamse regering toe. 'Als alle beloften en het regeerakkoord een vodje papier zijn, is er een fundamenteel probleem,' stelde Yves Leterme op 23 april in *De Standaard*. Twee dagen later verklaarde minister Bert Anciaux in *Het Laatste Nieuws* dat zijn partij uit de Vlaamse regering zou stappen indien Brussel-Halle-Vilvoorde niet werd gesplitst. Zijn partijgenote, federaal staatssecretaris Els Van Weert, verklaarde diezelfde dag dat ook zij zich niet aan haar post ging vastklampen als zou blijken dat Spirit belangrijke punten van het partijprogramma niet kon verwezenlijken.

De Wever waarschuwde er in *De Standaard* van 25 april voor dat als B-H-V niet werd gesplitst het regeerakkoord zou vervallen en ook de door de VLD bekomen belastingkorting niet zou doorgaan.

Toen premier Verhofstadt op 11 mei aan de Koning en in de Kamer bekendmaakte dat de federale regering geen meerderheid had gevonden om de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde te splitsten, brak in de Vlaamse regering een crisis uit. Minister-president Leterme sprak van 'een serieus politiek probleem', zei dat het Vlaams regeerakkoord 'manifest geschonden was' en dat de regering 'niet zomaar tot de orde van de dag kon overgaan.'

Leterme schorste daarom op 12 mei de activiteiten van de Vlaamse regering en vroeg het Vlaams Parlement het aangekondigde debat over B-H-V te schrappen. Het Uitgebreid Bureau van het Vlaams Parlement ging op die vraag in en schorste de vergaderingen. De minister-president deelde mee dat hij van de VLD en de SP.A 'vertrouwen wekkende maatregelen' verwachtte. Minister-vice-president Fientje Moerman reageerde dat de VLD geen signaal ging geven en zei dat CD&V en N-VA het vertrouwensprobleem stelden, niet de VLD. Volgens haar was het aan Leterme om als minister-president voorstellen te doen. Heronderhandelen van het regeerakkoord of het herschikken van bevoegdheden was geen optie, waarschuwde Moerman. Ze reageerde daarmee impliciet op Eric Van Rompuy, die op de RTBf-televisie had gevraagd dat Marino Keulen zijn bevoegdheid Binnenlands Beleid zou afgeven en Frank Vandenbroucke hetzelfde zou doen voor de Vlaamse Rand. SP.A-voorzitter Steve Stevaert zei dat 'dit een vaudeville is waar wij een grote verantwoordelijkheid voor dragen, maar die vaudeville moet nu stoppen.' Op 13 mei deden de VLD en de SP.A dan toch voorstellen om het vertrouwen te herstellen, waarna enkele dagen van discrete onderhandelingen volgden.

Minister-president Leterme las op 18 mei in het Vlaams Parlement een aanvullende regeringsverklaring voor, waarin hij verklaarde dat de Vlaamse regering achter de eis tot een splitsing van B-H-V bleef staan, maar niet bereid was de prijs te betalen die de Franstalige politici vroegen. 'De Vlaamse regering verwerpt unaniem elk initiatief dat ertoe zou leiden dat het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijke Gewest wordt uitgebreid, dat de taalwetgeving in Brussel eenzijdig wordt versoepeld, dat inschrijvingsrechten en andere bijkomende voorrech-

Bart Haeck

ten voor Franstalige inwoners in Vlaanderen worden vastgesteld of dat de Franse Gemeenschap bevoegdheid krijgt in Vlaanderen', zei Letermé.

Als reactie op het mislukken van de B-H-V-onderhandelingen kondigde Letermé een verscherpt beleid voor de Vlaamse rand aan. De belangrijkste onderdelen daarvan waren een nieuwe omzendbrief over de interpretatie van de rondzendbrieven-Peeters,⁶ initiatieven om de pedagogische inspectie in het Franstalig onderwijs in de faciliteitengemeenten te laten gebeuren door Vlaamse ambtenaren, een decreet om te verzekeren dat wie een uitvoerend mandaat in een gemeente uitvoert behoorlijk Nederlands spreekt en begrijpt, een extra investering van 25 miljoen euro in sociale woningen en projecten rond taalvaardigheid in de basisscholen en voor werkzoekenden. De minister-president sprak ook van een nieuwe Vlaamse grondwet en een studie naar de transfers.⁷

Letermé benadrukte in zijn toespraak dat de politici waren gestoten op de grenzen van het Belgisch overlegmodel en het coöperatief federalisme. Hij gaf ook toe dat het een teleurstelling was dat 'één van de belangrijkste instrumenten om de verfransing van de Vlaamse Rand rond Brussel tegen te gaan, op dat moment niet realiseerbaar bleek. De minister-president waarschuwde wel dat niemand moest denken 'dat het debat ten gronde van de baan is'.

De dag na de toespraak, 19 mei, kwam de partijraad van de N-VA bijeen. Met 100 stemmen voor, 16 onthoudingen en 2 tegenstemmen werd beslist om in de Vlaamse regering te blijven. Op 20 mei bevestigden CD&V, de VLD, SP.A-Spirit en de N-VA hun vertrouwen in de Vlaamse regering.

Nadien keerde de communautaire rust wat terug. Op 18 oktober bracht de nieuwe Waalse minister-president, Elio Di Rupo (PS),⁸ een officieel bezoek aan de Vlaamse minister-president Letermé. Op een gemeenschappelijke persconferentie deelden ze mee dat ze gemeenschappelijke actie zouden ondernemen in enkele concrete dossiers,⁹ maar gaven ze toe dat ze het oneens bleven over verdere stappen in de staatshervorming.

6. Op 23 december 2004 had de Raad van State in vijf arresten geoordeeld dat de rondzendbrieven-Peeters en -Martens de taalwetgeving op een correcte manier interpreteerden en wettelijk waren. De nieuwe rondzendbrief-Keulen herbevestigde de twee vorige rondzendbrieven en verduidelijkte ze via letterlijke citaten uit de arresten. Hij bepaalde ook dat de oproepingsbrieven voor de verkiezingen in het Nederlands moeten worden gestuurd.
7. Bij besluit van 28 oktober werd Vlabinvest, het investeringsfonds voor grond- en woonbeleid in Vlaams-Brabant, actief in 39 gemeenten in plaats van 9. Bij besluit van 8 november trok de Vlaamse regering het budget voor lessen Nederlands in de Vlaamse Rand op met 5 miljoen euro.
8. Di Rupo was op 6 oktober 2005 zijn partijgenoot Jean-Claude Van Cauwenberghe opgevolgd als Waalse minister-president, nadat die laatste moest opstappen na een schandaal bij de sociale huisvestingsmaatschappij La Carolorégienne.
9. Letermé en Di Rupo besloten een werkgroep op te richten om het verkeersinfarct op de snelweg Rijsel-Doornik-Brussel in Halle op te lossen en beslisten de arbeidsmobiliteit tussen Henegouwen en West-Vlaanderen aan te moedigen. Bij de federale regering zouden ze er samen op aandringen dat gewestsubsidies niet werden belast.

Andere spanningen – In het eerste halfjaar kwam het herhaaldelijk tot een openlijk meningsverschil tussen de VLD en de SP.A over de belastingverlaging. In januari al, op de nieuwjaarsreceptie van de SP.A, stelde partijvoorzitter Steve Stevaert voor om de premie van 25 euro voor de zorgverzekering te verrekenen met de belastingverlaging. Nadat minister van Financiën Dirk Van Mechelen later in januari al de grote lijnen van de belastingverlaging had publiek gemaakt in de commissie voor Financiën, stelde vice-minister-president Frank Vandenbroucke de maatregel nog herhaaldelijk ter discussie.¹⁰

In december bleek ten slotte zowel in het Vlaams Parlement als in de media dat de meerderheidspartijen grote meningsverschillen hadden in enkele dossiers. Zo kantte de VLD zich tegen het voorstel van minister Van Brempt om de maximumsnelheid voor vrachtwagens op autosnelwegen te verlagen tot 80 km per uur.¹¹ Tussen de SP.A en de VLD rees ook onenigheid over de woonuitbreidingsgebieden.¹² De socialistische partij stelde voor om een derde van de aan te snijden woonuitbreidingsgebieden aan 60 procent van de marktprijs te verkopen, terwijl de VLD de markt wilde laten spelen. Beide SP.A-voorstellen waren tegen het eind van het jaar niet overgenomen door de regering.

De VLD en de CD&V botsten ook over het jeugdsanctierecht.¹³ De VLD was voorstander van een strengere aanpak van jonge criminelen dan minister van Welzijn Inge Vervotte. Op 12 december legden beide partijen tijdens een actualiteitsdebat het conflict bij, waarna er een probleem rees met de regering van de Franse Gemeenschap. Voor het einde van het jaar kwam er geen oplossing.

Verder was de VLD pleitbezorger van dienstencheques voor kinderopvang,¹⁴ terwijl minister Vervotte voor collectieve opvang was. De Vlaamse regering stelde de beslissing daarover uit tot in 2006.

Tijdens het begrotingsdebat op 20 december 2005 gaven de meerderheidspartijen toe dat de eensgezindheid moest terugkomen. CD&V-fractie leider Ludwig Caluwé zei dat de politieke discussie tussen de coalitiepartners de laatste weken was ontaard in een scheldpartij en niet over de inhoud ging. SP.A-fractie leidster Caroline Gennez zei dat de realiteitswaarde van het begrotingsdocument groter was dan de politieke discussies van de laatste weken.

Ziekte Anciaux – In mei was de Spirit-minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel, Bert Anciaux, enkele weken afwezig door ziekte. De Vlaamse regering besliste op 20 mei zijn bevoegdheid Brussel tijdelijk over te dragen aan Frank Vandenbroucke. Kathleen Van Brempt nam ad interim de bevoegdheden Cultuur, Jeugd en Sport waar.

10. Zie infra: IV. Begrotingsbeleid.

11. Zie infra: VI. Infrastructuur en mobiliteit.

12. Zie infra: VII. Ruimtelijke ordening en milieubeleid.

13. Zie infra: IX. Welzijn.

14. *Ibidem*.

Bart Haeck

II. Parlement

Vredesinstituut – Het Vlaams Parlement installeerde op 27 januari de raad van bestuur van het Vlaams Instituut voor Vrede en Geweldpreventie, afgekort het Vredesinstituut. Voormalig Europees parlamentslid Nelly Maes (Spirit) werd voorzitter van de raad van bestuur, die negentien leden telde. De politieke fracties van het Vlaams Parlement wezen er zes aan, de SERV vier, de VLIR en de Vlaamse vredesbewegingen elk drie. De raad van bestuur coöpteerde daarna drie leden.

Controle verkiezingsuitgaven – De Vlaamse Controlecommissie voor de Verkiezingsuitgaven keurde op 28 februari 2005 haar eindverslag goed over de controle op de verkiezingsuitgaven van het Vlaams Parlement van 13 juni 2004. Partijen die aan die verkiezingen deelnamen, gaven samen 4,383 miljoen euro uit, al waren in dat bedrag ook de kosten voor de Europese verkiezingen meegerekend. De kandidaten gaven samen nog eens 7 miljoen euro uit. Zesentwintig kandidaten dienden geen aangifte in.

Voorzitterschap – In augustus herleefden in de pers de geruchten dat Norbert De Batselier na tweeënhalf jaar zou opstappen als voorzitter van het Vlaams Parlement.¹⁵ De aanleiding daarvoor was de beslissing van de federale minister van Financiën, Didier Reynders, om het mandaat van Jean-Pierre Pauwels als directeur van de Nationale Bank met een jaar te verlengen. Pauwels stond bekend als een socialist omdat hij tussen 1977 en 1981 kabinetschef was geweest van de toenmalige minister van Economische Zaken, Willy Claes. Dat het mandaat met één jaar werd verlengd, voedde de stelling dat de socialist De Batselier in september 2006 Pauwels zou opvolgen bij de Nationale Bank, zodat hij halfweg de legislatuur van het Vlaamse Parlement het voorzitterschap zou overlaten aan een VLD'er.

Petitierecht – Met het decreet van 8 juli (B.S. 29 juli 2005) en een wijziging aan het reglement verfijnde het Vlaams Parlement de toepassing van het petitierecht. Volgens artikel 28 van de grondwet heeft iedereen het recht verzoekschriften 'door een of meer personen ondertekend' bij de openbare overheden in te dienen. Door het decreet krijgen burgers die een verzoekschrift bij het Vlaams Parlement indienen, niet langer de zekerheid dat het grondig wordt behandeld. Alleen voor collectieve verzoekschriften met ten minste 15.000 handtekeningen blijft die garantie bestaan.

III. Bestuurlijke organisatie

Wervingsstop en besparing administratie – De Vlaamse ambtenarenvakbonden voerden in het voorjaar protest tegen de wervingsstop die de Vlaamse regering na

15. B. HAECK en M. DEWEERDT, Overzicht van het Vlaamse politiek gebeuren in 2004, *Res Publica*, 2005, 2-3, p. 334.

haar eerste begrotingsoverleg had afgekondigd.¹⁶ De vakbonden verspreidden stickers met 'Stop Wervingsstop', hielden informatievergaderingen en legden op 25 maart in de administratieve centra het werk neer. Het ging om de eerste staking van de Vlaamse ambtenaren uit onvrede met het personeelsbeleid in de geschiedenis van de Vlaamse administratie.

Minister van Bestuurszaken Geert Bourgeois (N-VA) probeerde het conflict te ontmijnen door de topambtenaren mee te laten beslissen over de wervingsstop en hen alternatieve besparingen te laten voorstellen. Toch bleven de bonden tussen begin februari en de staking van 25 maart weg van de onderhandelingstafel.

Een week na de staking stuurden het socialistisch ACOD en het christelijk CCOD een brief naar Leterme waarin ze dreigden met hardere acties, die de economie pijn zouden doen. Ze eisten dat de Vlaamse regering de wervingsstop volledig introk, de bestaande personeelsplannen volledig uitvoerde, alternatieve besparingen zocht en terugkwam op haar beslissing om het recht op vervroegd pensioen voor ambtenaren te laten uitdoven.

Op de ministerraad van 22 april besliste de Vlaamse regering de wervingsstop op te heffen. De Vlaamse administratie mocht vertrekkende ambtenaren opnieuw vervangen, zolang het totale personeelsbestand niet steeg. De vakbonden bliezen daarop hun geplande protestacties tijdens de Vlaanderendag van 24 april af.

De Vlaamse regering bleef wel op zoek naar alternatieve besparingen. Ondertussen was namelijk duidelijk geworden dat de wervingsstop de Vlaamse begroting minder zou opleveren dan verwacht. Na de ministerraad van 4 februari bleek dat de wervingsstop slechts goed was voor een besparing van 13 miljoen euro, in plaats van de geraamde 35,8 miljoen euro.

Als alternatief voor de wervingsstop hadden de vakbonden voorgesteld minder consultants en minder kantooruimte te gebruiken. De Vlaamse regering ging op dat laatste voorstel in. *De Tijd* meldde op 12 september dat de regering ernaar streefde nog 23 vierkante meter kantooruimte per ambtenaar te gebruiken, een derde minder dan de 35 vierkante meter waarover ze in 2005 beschikte. De besparing kon oplopen tot 18,5 miljoen euro.

Hervorming administratie – De Vlaamse regering rondde in 2005 de operatie Beter Bestuurlijk Beleid, of de hervorming van de administratie, grotendeels af.¹⁷ Ze richtte nog acht intern verzelfstandigde agentschappen (IVA's) op – waaronder de Vlaamse Regulator voor de Media, het Agentschap Economie en het Vlaams Agentschap voor Internationale samenwerking – en benoemde bij besluit van 23 december 2005 46 van de 70 topambtenaren in de vernieuwde administratie. Voor het departement Economie, Wetenschap en Innovatie en het departement Werk en Sociale Economie was er eind 2005 nog geen departementshoofd.

16. B. HAECK en M. DEWEERDT, Overzicht van het Vlaamse politiek gebeuren in 2004, *Res Publica*, 2005, 2-3, pp. 336-337.

17. De laatste golf agentschappen zou pas op 1 april 2006 van start gaan. De derde en laatste ronde van de benoemingen gebeurde nog later.

Bart Haeck

Dat slechts 46 van de 70 vacatures waren ingevuld, had te maken met de selectieprocedure. In een eerste ronde, die eind 2005 was afgerond, konden alleen topambtenaren uit de vorige administratie zich kandidaat stellen. In de tweede ronde, die pas begin 2006 startte, konden ook lagere ambtenaren dat. Als er dan nog vacatures open bleven, kwam er een derde, voor iedereen toegankelijke ronde.

Bij besluit van 3 juni (B.S. 22 september 2005) is de Vlaamse administratie sinds 1 januari 2006 ingedeeld in dertien departementen:

- Algemeen regeringsbeleid
- Bestuurszaken
- Financiën en Begroting
- Buitenlands Beleid, Buitenlandse Handel, Internationale Samenwerking en Toerisme
- Economie, Wetenschap en Innovatie
- Onderwijs en Vorming
- Welzijn, Gezondheid en Gezin
- Cultuur, Jeugd, Sport en Media
- Werk en Sociale Economie
- Landbouw en Visserij
- Leefmilieu, Natuur, Energie
- Mobiliteit en Openbare Werken
- Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed.

Organisatie lokale besturen – Bij decreet van 15 juli (B.S. 31 augustus 2005) wijzigde het Vlaams Parlement, gebruik makend van de bevoegdheden die het in 2001 kreeg in het Lambermont-akkoord, de politieke en administratieve werking van de 308 Vlaamse gemeenten. Het zogenaamde Gemeentedecreet zou van kracht worden op 1 januari 2007 – na de lokale verkiezingen van oktober 2006 – en verving de federale gemeentewet.

De gemeentes krijgen meer autonomie. De gemeenteraad mag zelf zijn voorzitter uit de raad kiezen, terwijl de voorzitter vroeger van rechtswege de burgemeester was. De gemeente krijgt ook de mogelijkheid het aantal schepenen te verminderen.¹⁸ De schepenen worden niet langer verkozen in een geheime stemming, maar benoemd door de gemeenteraad. Dat gebeurt via een voordrachtsakte, ondertekend door de helft van de raadsleden én door de helft van de verkozenen van de lijst waarop de kandidaat-schepenen deelnam aan de verkiezingen. Die akte kan vermelden wanneer een uitvoerend mandaat of het mandaat van de voorzitter van de gemeenteraad afloopt. Het schepencollege moet verder minstens één vrouw en één man bevatten.

18. De gemeente Voeren en de zes faciliteitengemeenten rond Brussel beschikken niet over die mogelijkheid, omdat zij sinds 1988 onder de zogenaamde Pacificatiewet vielen. De schepenen worden er daarom rechtstreeks verkozen. In sommige gemeenten was de laatst verkozen schepen een politicus van een Vlaamse partij, waardoor de Franstaligen de enige 'Vlaamse' schepenen uit het schepencollege zouden kunnen weren.

De relatie tussen de gemeente en het OCMW wordt hechter. De OCMW-voorzitter kan lid worden van het college van burgemeester en schepenen. Vanaf 2012 wordt dat verplicht. De gemeente en het OCMW kunnen ook makkelijker gebruik maken van elkaars diensten en personeel.

Voor de administratieve organisatie was de belangrijkste verandering dat de functie van gemeenteontvanger wordt opgesplitst in een financieel beheerder en een gemeentesecretaris. De eerste int de gemeentebelastingen, staat in voor de krediet- en wetmatigheidscontrole van de gemeenteraads- en collegebesluiten met budgettaire gevolgen en doet het thesauriebeheer en de boekhouding onder verantwoordelijkheid van de gemeentesecretaris. Die gemeentesecretaris is verantwoordelijk voor de betalingen. Naar het voorbeeld van de Vlaamse administratie kan de lokale administratie intern en extern verzelfstandigde agentschappen oprichten. In het personeelsbeleid wordt het makkelijker medewerkers contractueel aan te werven en wordt het toezicht en tuchtstelsel eenvoudiger.

Het Gemeentedecreet voorzag verder in nieuwe instrumenten voor participatie. De gemeenteraadscommissies zijn voortaan openbaar onder dezelfde voorwaarden als de gemeenteraadszittingen en een gemeente moet een procedure ontwikkelen voor de behandeling van klachten van burgers. Burgers moeten binnen de drie maanden een gemotiveerd antwoord krijgen op een verzoekschrift.

Het gemeentedecreet voerde de rechtstreekse verkiezing van de burgemeester niet in en legde ook geen cumulverbod op tussen een parlementair mandaat en een schepen- of burgemeesterambt, twee voorstellen die ook tijdens de vorige legislatuur waren besproken. De discussie over de rechtstreekse verkiezing van de burgemeester was voor de vorige paars-groene regering-Somers een struikelblok gebleken om het Gemeentedecreet aan te nemen.¹⁹

Met het provinciedecreet van 9 december (B.S. 29 december 2005) wijzigt het Vlaams Parlement ook de organisatie van de provincies. De hervorming is grotendeels op de principes van het Gemeentedecreet geënt: de provincie krijgt meer autonomie, de administratie krijgt meer armslag, de financiële transparantie wordt groter en de burgerparticipatie wordt bevorderd. De gouverneur blijft de commissaris van de Vlaamse regering voor het ondersteunen van de lokale besturen, de commissaris van de federale regering voor de veiligheidstaken en de voorzitter van de bestendige deputatie zonder stemrecht.

Kiesdecreet – De Vlaamse regering vatte de voorbereidingen aan van het kiesdecreet, dat de federale wetgeving voor de gemeente- en provincieraadsverkiezingen zou vervangen. De minister van Binnenlands Bestuur, Marino Keulen, en de minister van Gelijke Kansen, Kathleen Van Brempt, stelden het ontwerp van decreet op 11 februari aan de pers voor. Opvallende innovaties waren het afschaffen van de overdracht van de lijststem naar de kandidaten in volgorde van hun rangschikking en de verplichting om evenveel mannen als vrouwen op de kieslijsten

19. B. HAECK en M. DEWEERDT, Overzicht van het Vlaamse politiek gebeuren in 2004, *Res Publica*, 2005, 2-3, p. 307.

Bart Haeck

te zetten.²⁰ De eerste drie plaatsen van de lijst moeten worden ingenomen door twee vrouwen en een man, of twee mannen en een vrouw. Andere nieuwigheden zijn dat vanaf de verkiezingen van oktober 2006 beide geslachten moesten vertegenwoordigd zijn in iedere scheperraad, OCMW-raad en bestendige deputatie.

Over het afschaffen van de lijststem rees nadien onenigheid.

Op 15 juli deelden de meerderheidspartijen mee dat ze het ontwerp van kiesdecreet gingen amenderen. Volgens persberichten was dat gebeurd na protest van de 'kleine' partijen Spirit en N-VA, die vreesden dat de kandidaten van kleine kartelpartners te weinig voorkeurstemmen zouden halen om te worden verkozen. Het compromis luidde daarom dat de lijststem geen enkele invloed heeft op wie effectief wordt verkozen, maar wel op wie aftredende gemeenteraadsleden mag vervangen. De 'pot' van de lijststemmen speelt voor de helft mee bij het bepalen van de volgorde van de opvolgers.

Het politiek compromis stuitte op kritiek van de Hoge Raad van Binnenlands Bestuur en de Raad van State. De Hoge Raad zei dat het kiesstelsel zou worden gebruikt in partijpolitieke spelletjes. In zijn advies op het ontwerp van kiesdecreet zei de Raad van State dat de regering geen redelijke verantwoording gaf voor het verschil in behandeling van de kandidaten. Op 29 november kondigde Vlaams parlements lid Jef Tavernier (Groen!) aan dat hij het kiesdecreet, eenmaal aangenomen, zou aanvechten bij het Aribtragehof. Het Vlaams Parlement stemde in 2005 nog niet over het ontwerp. Het werd in 2006 goedgekeurd.

Gouverneurs – Vlaams parlements lid en SP.A-voorzitter Steve Stevaert legde op 30 mei de eed af als gouverneur van Limburg, in opvolging van Hilde Houben-Bertrand. Op 11 november kondigden Vlaams parlementsleden Jean-Marie Dedecker (VLD) en Johan Sauwens (CD&V) in *Het Laatste Nieuws* aan dat ze het ontwerp van provinciedecreet wilden amenderen zodat Stevaert geen voorzitter van de raad van bestuur van verzekeraar Ethias kon worden. Na overleg tussen de voorzitters van de Vlaamse meerderheidspartijen werd beslist een amendement op het ontwerp van provinciedecreet in te dienen, waarin stond dat provinciegouverneurs geen financieel voordeel mochten halen door in raden van bestuur of andere vergaderingen van private vennootschappen of openbare instellingen te zitten. Door het indienen van het amendement werd de stemming over het provinciedecreet een week uitgesteld, tot 23 november.

In zijn 'rede van de gouverneur' kondigde Stevaert op 15 november aan dat hij zijn vergoeding als bestuurder bij de verzekeraar Ethias aan een 'kansenbank' zou geven, die kansarmen in Limburg zou bijstaan met raad en daad, maar hen ook financieel zou steunen bij hogere studies.

Bij besluit van 30 september werd Valérie Flohimont benoemd tot adjunct van de gouverneur van Vlaams-Brabant. In die functie moet ze toezien op het respect voor de rechten van de Franstaligen in de zes faciliteitengemeenten rond Brussel.

20. In de vorige kieswetgeving, die was toegepast bij de lokale verkiezingen in 1999, gold nog dat op de kandidatenlijsten minstens één derde mannen en één derde vrouwen moesten staan.

IV. Begrotingsbeleid

Begroting 2004 – Het Planbureau verlaagde eind februari zijn raming van de groei van het bruto nationaal inkomen in 2004 van 2,2% tot 1,5%. Tijdens het vragen-uurtje in het Vlaams Parlement, op 2 maart, zei minister Dirk Van Mechelen (VLD) dat de Vlaamse regering door de lagere raming 58 miljoen euro van de dotatie voor 2004 moest terugbetalen aan de federale regering. Op de begroting voor 2005 zou de lagere economische groei een negatief effect van 20 miljoen euro hebben. Van Mechelen pleitte ervoor om de dotatie te koppelen aan de groei van het stabielere evoluerende bruto binnenlands product, en niet langer aan het bruto nationaal inkomen.

Begroting 2005 – De Vlaamse regering hield in maart haar eerste controle op de begroting voor 2005 en onderhandelde tegelijk met de federale regering over de begrotingsdoelstellingen. De regering-Leterme was volgens berichten in de pers niet van plan om de ‘Belgische’ overheidsschuld met 95 miljoen euro extra af te bouwen, een inspanning die door de federale regering was gevraagd. De reden daarvoor lag in enkele budgettaire tegenvallers. De wervingsstop voor het overheidspersoneel had maar 13 miljoen euro van de verwachte 35 miljoen euro opgebracht en de lager dan verwachte BNI-groei deed de federale dotatie met 20 miljoen euro dalen in 2005. Vlaanderen had bovendien altijd gezegd dat ze de extra inspanning van 95 miljoen euro maar wilde doen als ook de andere deelstaten dat zouden doen. Die voorwaarde bleek niet vervuld.

Op 23 maart liet minister-president Leterme tijdens een gesprek met premier Verhofstadt weten dat de Vlaamse regering niet langer mikte op een begrotingsoverschot van 287 miljoen euro, maar op 192 miljoen euro. Minister Van Mechelen bevestigde dat diezelfde dag tijdens het vragen-uurtje in het Vlaams Parlement en legde uit dat het geld zou worden gebruikt om het lopend beleid te financieren.

Op 25 maart rondde de Vlaamse regering de begrotingscontrole af. Ze versoepelde de begrotingsnorm met 252 miljoen euro. Het ging om de weggevallen extra inspanning van 95 miljoen euro en een versoepeling van 157 miljoen euro. De Hoge Raad voor Financiën stond dat toe, omdat de Vlaamse regering de voorbije jaren zwaardere budgettaire inspanningen had geleverd dan was afgesproken.²¹ Van de 252 miljoen euro ging de regering 200 miljoen gebruiken om de betalingskredieten te verhogen, zodat de impliciete schuld – het verschil tussen beleids- en betalingskredieten – werd afgebouwd. Het saldo ging naar de aanleg van zones 30 rond alle scholen, riolering, containerparken, het sneller wegwerken van de wachtlijsten in de gehandicaptensector en het bevorderen van gelijke kansen in het onderwijs.

De daaropvolgende maanden kwam het tussen de Vlaamse en de federale regering tot een conflict over de begrotingsnormen. De federale minister van Begroting

21. Pas later bleek dat de Hoge Raad van Financiën al op 25 januari toelating had gegeven om de begrotingsdoelstelling met 157 miljoen euro te verlagen.

Bart Haeck

ting, Johan Vande Lanotte, schreef half april een brief naar de Hoge Raad van Financiën waarin hij betwistte dat de Vlaamse regering haar begrotingsdoelstelling mocht verlagen.

Op 1 juni werden de federale regering en de deelstaatregeringen het eens over de begrotingsdoelstellingen. Vande Lanotte staakte zijn verzet, zodat de Vlaamse regering het beoogde begrotingsoverschot met 95 miljoen euro mocht verlagen. De federale regering zag ook af van haar aanspraak op de heffing van 13,07 procent op het vakantiegeld van de ambtenaren van de gemeenschappen en de gewesten. In ruil zegde Vlaanderen – en de andere deelstaten – toe de opbrengst van de heffing niet uit te geven, maar te gebruiken om reserves aan te leggen of de schuld af te bouwen.

In oktober vroeg de federale regering de gewesten bij te springen om de federale begroting in evenwicht te houden. Vlaanderen stemde erin toe de doelstelling voor 2005 te verhogen naar een begrotingsoverschot van 619 miljoen euro. In ruil mocht het de begrotingsnormen in 2008 en 2009 versoepelen. De regering gebruikte die ruimte om de Elia-heffing vervroegd af te schaffen²² en een reserve voor de zorgverzekering aan te leggen.²³

Minister Van Mechelen deelde op 30 december mee dat de Vlaamse regering het begrotingsjaar afsloot met het afgesproken overschot van 618 miljoen euro. Ze ontving in 2005 19,636 miljard euro en had 18,681 miljard euro uitgegeven.²⁴

Begroting 2006 – De Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen maakte op 13 juli haar advies bekend over de begroting voor 2006. De SERV vreesde dat de Vlaamse regering minstens 218 miljoen euro zou moeten besparen. Er ontstond weliswaar ruimte voor nieuwe maatregelen, maar die was volgens de SERV al opgebruikt door CAO's voor het personeel uit het onderwijs en de welzijnssector en de BTW-achterstallen in het Aquafin-dossier.

De Vlaamse regering maakte in september de begroting voor 2006 op. Ze was van plan 19,621 miljard euro uit te geven, 250 miljoen meer dan het lopende of al vastgelegde beleid. De extra middelen gingen naar de CAO's voor de welzijnssector, de leraren, de ambtenaren en het personeel van De Lijn (96 miljoen euro), naar schoolgebouwen (50 miljoen euro), innovatie (50 miljoen euro), een extra budget voor het loopbaaneinde (20 miljoen euro²⁵), filevrije baanvakken voor bussen (13 miljoen euro) en machines voor het technisch en beroepsonderwijs (10 miljoen euro).

De inkomsten werden geraamd op 19,888 miljard euro. De verlaagde schenkingsrechten en versoepelde registratierechten leverden 200 miljoen euro extra op.

De begroting bevatte enkele buffers om budgettaire tegenslagen op te vangen. Een conjunctuurbuffer van 92 miljoen euro zorgde ervoor dat de begroting over-

22. Zie infra: XI. Energie.

23. Zie infra: IX. Welzijn.

24. Het verschil tussen de inkomsten en de uitgaven bedroeg 955 miljoen euro, herberekend volgens de ESR-begrotingsnormen ging het om 618 miljoen euro.

25. Het geld kwam bovenop de 20 miljoen euro van de weerwerkpremie.

eind bleef als de economische groei niet de verwachte 2,4 procent zou bedragen, maar slechts 1,15 procent. De positief evoluerende fiscale capaciteit was goed voor een meevaller van 72 miljoen euro, die maar voor de helft was ingeschreven. Verder was er een provisie van 45 miljoen euro voor het geval de overheidslonen eind 2006 opnieuw een indexsprong zouden maken.

De eenmalige inkomsten bedroegen 405 miljoen euro. Het ging om de opbrengst van de verkoop van de aandelen Staal Vlaanderen, Textiel Vlaanderen en 30 procent van de GIMV. De middelen werden gebruikt om de budgetten van het Infrastructuurfonds en van het Innovatiefonds te verdubbelen tot 150 miljoen euro. 22 miljoen euro ging naar een fonds dat verontreinigde bedrijventerreinen zou saneren. Nog eens hetzelfde bedrag werd in een Kyoto-fonds gestopt, waarmee de regering uitstootrechten wilde kopen.

Conform de Europese boekhoudregels had de Vlaamse begroting voor 2006 een overschot van 274 miljoen euro.

In het zogenaamde Programmadecreet (B.S. 30 december 2005) verlengde het Vlaams Parlement de gunstregeling voor lagere registratierechten op de schenking van een bouwgrond. Ze koppelde er wel de voorwaarde aan dat de begiftigde binnen de drie jaren een volledig dossier moest bekomen tot het bouwen van een woning op het perceel.

Meerjarenbegroting – De Vlaamse regering startte na de begrotingscontrole in maart met de voorbereidingen van de meerjarenbegroting 2006-2009, een opdracht die ze pas in het najaar zou afronden. De oorzaken daarvan waren het onzekere budget van CAO's, onduidelijkheid over de begrotingsnormen, de spanningen naar aanleiding van Brussel-Halle-Vilvoorde, budgettaire tegenslagen en onenigheid over de lastenverlaging.

Minister Van Mechelen lichtte op 19 april in *De Tijd* de grote lijnen van de meerjarenbegroting toe. De uitgaven voor het lopend beleid zouden ieder jaar met 1,6% stijgen. Daarbovenop ontstond er vanaf 2006 ruimte voor nieuw beleid. Het ging om 100 miljoen euro in 2006, 650 miljoen euro in 2007, 1,2 miljard euro in 2008 en 1,8 miljard euro in 2009.

De Vlaamse regering was van plan de Vlaamse overheidsschulden tegen 2009 volledig af te bouwen. De met de federale regering overeengekomen begrotingsoverschotten – de norm van de Hoge Raad voor Financiën – zouden dan worden gebruikt om reserves aan te leggen.

Door de lopende uitgaven ieder jaar met een vast percentage te laten toenemen, greep Van Mechelen terug naar de zogenaamde Demeesternorm, die een jaarlijkse vaste groei van de uitgaven oplegt. Van Mechelen had dat beleid al aangekondigd op 23 januari in de commissie voor Financiën en Begroting.²⁶ De vaste groeïnorm moet toelaten om in goede jaren geld opzij te zetten in een Conjunctuurfonds. Dat geld kan dan worden gebruikt om in jaren met een lage economische groei de overheidsuitgaven niet meteen te laten vertragen.

26. Toen sprak hij nog van een vaste jaarlijkse uitgavengroei van 2%.

Bart Haeck

De verdere uitwerking van de meerjarenbegroting was voor de maanden na maart gepland, maar liep in april en mei vertraging op door de B-H-V-crisis. Ook het federaal-Vlaamse conflict over het innen van de socialezekerheidsbijdragen op het vakantiegeld van de Vlaamse ambtenaren vertraagde de opmaak van de meerjarenbegroting. Verder was er onzekerheid over de financiële impact van de nog af te sluiten CAO's voor het onderwijs en de welzijnssector.

Minister Frank Vandenbroucke pleitte er herhaaldelijk voor meer geld te investeren in het sociaal-economisch weefsel. Om die reden stelde hij meermaals voor budgettaire meevallers te gebruiken voor een sociaal-economisch impulsfonds en stelde hij ook de belastingverlaging enkele keren ter discussie. Naar aanleiding van de B-H-V-crisis dreigde ook de N-VA er mee de belastingverlaging niet te laten doorgaan.

Op 30 juni veroordeelde de Antwerpse rechtbank van eerste aanleg de Vlaamse overheid tot het betalen van 287 miljoen euro achterstallige BTW, intresten en boetes aan de federale overheid. Volgens de rechter had de Vlaamse regering jarenlang een te laag BTW-tarief gehanteerd op de waterzuiveringsdiensten van het overheidsbedrijf Aquafin.

Uiteindelijk keurde de Vlaamse regering pas op 8 juli de krachtlijnen van de meerjarenbegroting goed, een maand na het hoger vermelde akkoord van 1 juni over de begroting voor 2005. Als onderdeel van dat akkoord stemde de Vlaamse regering er ook in toe niet in beroep te gaan tegen het Aquafin-vonnis.

Als gevolg van de soepeler begrotingsnormen kreeg de Vlaamse regering de ruimte om, gespreid over de laatste vier jaar van de legislatuur, 580 miljoen euro extra uit te geven. Van dat bedrag ging 306 miljoen euro naar het door minister Vandenbroucke gevraagde sociaal-economisch impulsfonds, 45 miljoen euro ging naar het na de B-H-V-crisis aangenomen actieplan voor de Vlaamse rand.

De Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen reageerde op 13 juli dat ze de Vlaamse meerjarenbegroting te optimistisch vond. Volgens de SERV overschatte de meerjarenbegroting de ruimte voor uitgaven in de jaren 2006, 2007, 2008 en 2009 met 664 miljoen euro.

In zijn Septemberverklaring deelde minister-president Yves Leterme op 26 september mee dat de Vlaamse regering een investeringsregering wilde zijn. De essentie van het beleid bestond volgens Leterme in een volgehouden inspanning om te investeren in innovatie, ondernemen en logistiek. Na de Septemberverklaring lichtte de regering ook de meerjarenbegroting aan de pers toe, waaruit bleek dat ze de komende vier jaar 3,5 miljard euro zou uittrekken voor investeringen in innovatie, scholen, nieuwe bedrijventerreinen, havens, wegen en andere infrastructuur.

In oktober veranderde de meerjarenbegroting opnieuw, nadat de Vlaamse en de federale regering een nieuw akkoord over de begrotingsnormen sloten. Vlaanderen toonde zich bereid in 2005 een overschot van 619 miljoen euro te boeken, maar mocht in ruil de komende jaren een kleiner surplus halen. In 2006 bedroeg het te behalen begrotingsoverschot daarom slechts 419 miljoen euro, in 2007 159 miljoen euro, in 2008 36 miljoen euro en in 2009 niets meer.

In de commissie voor Financiën en Begroting gaf minister Van Mechelen op 23 november een stand van zaken van en meer technische details over de meerjarenbegroting. Tussen 2004 en 2009 zouden de inkomsten van de Vlaamse overheid met 3,5 miljard euro stijgen, zei de minister, een bedrag dat in de orde lag van de 3,6 miljard euro extra inkomsten tijdens de vorige legislatuur. Het begrotingsakkoord van oktober en de beter dan verwachte belastingopbrengsten verklaarden de positieve update.

Belastingverlaging – Minister van Financiën Dirk Van Mechelen lichtte op 18 januari in de commissie voor Financiën en Begroting de plannen voor de belastingverlaging toe. De maatregel zou in drie fases starten. De één miljoen Vlamingen met het laagste inkomen uit arbeid zouden vanaf 2007 per jaar 125 euro minder belastingen betalen. Voor diezelfde groep steeg de belastingverlaging in 2008 naar 150 euro. Vanaf 2009 zou iedere Vlaamse werknemer, ambtenaar, zelfstandige of beoefenaar van een vrij beroep 200 per jaar euro minder betalen. Met de belastingverlaging wilde de Vlaamse regering de zogenaamde werkloosheidsval, het kleine verschil tussen de lage lonen en de werkloosheidsuitkeringen, wegwerken. Minister Vandenbroucke stelde de belastingverlaging nadien herhaaldelijk ter discussie, omdat er volgens hem te weinig geld was om te investeren in het sociaal-economisch beleid.

Op 19 maart zei hij in het VRT-programma *Ter Zake* dat de belastingverlaging wat hem betreft nog niet binnen was. Volgens hem moest de aangekondigde meerjarenbegroting eerst duidelijk maken of de belastingverlaging budgettair haalbaar was. In het VTM-programma *Polspoel en Desmet* zei hij op 25 maart dat er besparingen nodig waren. Zoniet vreesde hij voor een begrotingstekort van 300 tot 400 miljoen euro in 2009. Vandenbroucke herhaalde op 17 april in *De Zevende Dag* dat de belastingverlaging ‘niet verworven’ was. Ook na de ministerraad van 24 juni zei Vandenbroucke dat hij eventuele meevallers wilde gebruiken om te investeren in het sociaal-economisch beleid en noemde het niet opportuun de belastingen te verlagen. Hoger dan verwachte belastinginkomsten in 2005 maakten het volgens hem mogelijk 230 miljoen euro aan de kant te zetten. Samen met minister-president Leterme stelde hij voor geld te reserveren voor investeringen in het sociaal-economisch weefsel en eiste hij een rol op in het federale debat over het loopbaaneinde.

De onzekerheid over de belastingverlaging verdween naarmate de meerjarenbegroting vorm kreeg. Nadat minister Van Mechelen in april al de contouren van de meerjarenbegroting had toegelicht, kwamen de federale en de Vlaamse regering op 1 juni overeen dat de belastingverlaging zou verwerkt worden in de bedrijfsvoorheffing, waardoor ze meteen ‘voelbaar’ zou worden.

Op 9 december keurde de Vlaamse regering het voorontwerp van decreet over de belastingverlaging principieel goed. Vlamingen met een netto belastbaar inkomen²⁷ lager dan 5.500 euro genieten niet van de maatregel. Vlamingen met een

27. Inkomen zonder RSZ-bijdragen en beroepskosten.

Bart Haeck

netto belastbaar jaarinkomen tussen 5.500 en 21.000 euro krijgen een belastingkorting van 125 euro in 2007, 150 euro in 2008 en 200 euro in 2009. Voor Vlamingen met een netto belastbaar jaarinkomen boven de 21.000 euro vermindert de belastingkorting in 2007 en 2008 met 10 euro voor iedere 100 euro inkomen boven de grens van 21.000 euro. In 2009 krijgt iedere Vlaming met een netto belastbaar inkomen hoger dan 5.500 euro een korting van 200 euro.

Publiek-private samenwerking – Naast de lastenverlaging was publiek-private samenwerking (PPS) de grote blikvanger van de meerjarenbegroting. In het VRT-programma *De Zevende Dag* zei Yves Leterme op 29 mei dat hij via pps op een paar miljard euro rekende voor investeringen in infrastructuur. Het ging zowel om de financiering van scholen, sociale woningen, wegen, als rusthuizen.

Op 1 maart liet de minister van Onderwijs, Frank Vandenbroucke, weten dat hij het voorstel om een Bengelbevak had geschrapt en voorstander was van een design-build-finance-maintain-vennootschap (DBFM). De Bengelbevak moest via de beurs geld ophalen bij Vlaamse investeerders, maar Vandenbroucke vond die manier van werken te duur en te complex. Op 10 november kondigde hij aan de Vlaamse overheid via een DBFM-vennootschap achthonderd schoolgebouwen wilde bouwen of renoveren. De werken zouden in 2008 starten, zouden duren tot 2011 en 1,1 miljard euro kosten. De jaarlijkse weerslag op de Vlaamse begroting zou maximaal 75 miljoen euro bedragen.

Bij besluit van 15 juli besliste de Vlaamse regering dat het bouwbedrijf Van Roey en de financiële groep Fortis 238 sociale woningen en mocht ontwerpen, financieren, bouwen en 27 jaar lang onderhouden. Van Roey en Fortis, verenigd in de tijdelijke vennootschap SOWO, zouden de woningen verhuren aan sociale huurders. De Vlaamse overheid zou het verschil met een marktconforme huur opleggen en daar bovenop een premie van 5 procent betalen. Minister Keulen raamde de overheidskosten voor het pps-project op 25 miljoen euro in 27 jaar.

Op 25 november kondigde de Vlaamse regering aan dat ze via pps zes zogenaamde 'missing links' in het wegennet wilde wegwerken. De luchthaven van Zaventem kreeg in het noorden, waar zich de vrachtafdeling Brucargo bevindt, een betere verbinding met de E19 Brussel-Mechelen-Antwerpen, de noord-zuid-verbinding in de Kempen en in Limburg zou vlotter worden, in Temse zou de brug over de Schelde tweemaal zo breed worden zodat ze het verkeer op de N16 Mechelen-Sint-Niklaas niet langer zou stremmen, de haven van Zeebrugge zou een betere ontsluiting richting Maldegem krijgen en in Merelbeke zou de Gentse Ring beter aansluiten op de E40 Brussel-kust. De werken werden geraamd op 500 miljoen euro.

Participaties – De Vlaamse regering besliste op 8 februari om een belang van 25 tot 45 procent in de GIMV te verkopen. Ze stelde een college van experts aan die de operatie moesten voorbereiden. De Vlaamse regering had via de Vlaamse Participatiemaatschappij 70 procent van de GIMV-aandelen in handen, maar was decretaal verplicht om een belang van 25 procent en één aandeel aan te houden.

De regering nam op 19 april de volgende stap, door te beslissen dat ze een belang van 30 procent zou verkopen aan institutionele investeerders. Op 11 mei rondde

ze de transactie af via een private plaatsing, aan 34 euro per aandeel. De verkoop leverde 236 miljoen euro op.

De Tijd had op 19 januari al gemeld dat de Vlaamse regering van plan was haar belang in de GIMV af te bouwen en de opbrengst van de GIMV-aandelen te gebruiken om Participatiemaatschappij Vlaanderen te versterken. PMV nam almaar meer de rol over die de GIMV in haar eerste jaren speelde, namelijk investeren in de Vlaamse economie. PMV beheert het Arkimedes-fonds dat geld van particulieren in Vlaamse KMO's investeert en bereidde ook het Innovatiefonds voor, dat het kapitaal van innovatieve KMO's zou versterken.

De Tijd meldde op 24 maart dat de Vlaamse overheid de laatste participaties in de staalgroep Arcelor van de hand had gedaan. De in 1988 geregionaliseerde overheidsparticipaties waren wat de staalsector betreft daarmee volledig verkocht. De liquidatie van Staal Vlaanderen bracht Vlaanderen 728 miljoen euro op, waarvan na het aflossen van schulden 207 miljoen euro liquide middelen en een belang van 80 miljoen euro in het staalkenniscentrum Ocas overbleef. Minister Van Mechelen kondigde aan dat PMV met 75 miljoen euro van de liquide middelen het Vlaams Innovatiefonds zou spijzen.

Op 29 augustus meldde *De Tijd* dat de Vlaamse regering opnieuw van plan was een deel van haar belang van 54 procent in het milieubedrijf Indaver te verkopen. Robert Roksnoer, de voorzitter van de Vlaamse Milieuholding, die het overheidsbelang aanhield, bevestigde dat er in de zomer al verkennende gesprekken waren gevoerd. Bij een werkbezoek aan de nieuwe werwelbedcentrale van Indaver in Beveren, bevestigde ook minister Peeters eind november dat de verkoop van een deel van de participatie weer opgestart was. Volgens Kris Peeters was het wel de bedoeling in samenspraak met de industriële aandeelhouders het beslissingscentrum van Indaver in Vlaanderen te houden.

Leegstandsheffing – Het Arbitragehof vernietigde op 7 december een deel van het Vlaams decreet van 7 mei 2004 (B.S. 5 augustus 2004) waarin het Vlaams Parlement de regels rond leegstandsheffing had gewijzigd. Elf gemeenten hadden bij het Hof klacht ingediend omdat bij wijze van overgangsregeling geen leegstandsheffing kon worden geheven op woningen die in 2002 en 2003 op de inventaris van leegstaande en/of verkrotte gebouwen stonden.²⁸ Volgens het Arbitragehof mocht het Vlaams Parlement dat niet beslissen zonder de gemeenten te compenseren voor de gederfde belastinginkomsten. Vlaams minister van Financiën Van Mechelen reageerde dat hij het probleem in 2006 zou aankaarten in de gesprekken over een fiscaal pact met de gemeenten.

28. B. HAECK en M. DEWEERDT, Overzicht van het Vlaamse politiek gebeuren in 2004, *Res Publica*, 2005, 2-3, pp. 308-309.

Bart Haeck

V. Economie en werkgelegenheid

KMO's – Participatiemaatschappij Vlaanderen (PMV) haalde tussen 15 en 20 september 110 miljoen euro op bij Vlaamse beleggers voor haar eerste Arkimedesfonds. PMV selecteerde dertien durfkapitaalfondsen die samen nog eens 110 miljoen euro uitlegden. De durfkapitaalfondsen gingen vervolgens op zoek naar 250 tot 375 beloftevolle KMO's, waarin ze het geld wilden investeren.²⁹

Bij besluit van 18 december 2005 (B.S. 10 februari 2006) hervormde de Vlaamse regering haar steun voor opleiding en advies aan KMO's. De vier cheques, voor opleiding, advies, durf-na-advies en gratis-opstart, gaan op in de ondernemerschapportefeuille.³⁰ Een ondernemer kan in dat systeem op een elektronische websiteportefeuille een maximumbedrag van 10.000 euro storten. De Vlaamse overheid legt daar 5.000 euro bij. De ondernemer mag met dat geld dan twee jaar lang op de privémarkt mentors, opleiding en advies betalen of kennis in de Vlaamse kenniscentra aankopen. Daarna volgt een wachtjaar, waarna de driejarige cyclus opnieuw begint.

De vier KMO-cheques waren volgens de Vlaamse regering tekortgeschoten. Minister Fientje Moerman had bij haar aantreden de cheques laten evalueren. Uit de rapporten bleek dat de gratis-opstart-cheque de overheid zeer veel kostte en ondernemingen weinig opbracht. Bovendien leidde de gratis-opstart-cheque bij de oprichting van een zaak net tot extra formaliteiten. De durf-na-advies-cheque had het ondernemerschap bevorderd, maar niet tot economische groei geleid. Slechts 12 procent van het budget was uitgegeven. De opleidingscheques kregen een positieve evaluatie, maar waren onvoldoende bij hun doelgroep, de kleine bedrijven, beland.

De adviescheques kregen een positieve evaluatie, maar waren te populair. Op 25 april had de Vlaamse regering al het aantal adviescheques per KMO of beoefenaar van een vrij beroep beperkt tot 3.000, drie vierden minder dan het vorige maximum. Begin april waren de 250.000 adviescheques voor het tweede kwartaal van 2005 al na vier dagen besteld. Op 1 juli waren de adviescheques voor het derde kwartaal na drie minuten besteld.

Ook de op de Ondernemingsconferentie³¹ aangekondigde Talentenbank ging in de Ondernemerschapportefeuille op. Eind mei had minister Moerman al aangekondigd dat de Talentenbank, die jonge ondernemers zou begeleiden om een idee uit te werken tot een jong bedrijf, definitief was geschrapt. In 2004 was de maatregel uit geldgebrek al een jaar uitgesteld.³²

29. Voor de voorgeschiedenis van Arkimedes, zie M. DEWEERDT, Overzicht van het Vlaamse politiek gebeuren in 2003, *Res Publica*, 2004, 2-3, pp. 324-325 en B. HAECK en M. DEWEERDT, Overzicht van het Vlaamse politiek gebeuren in 2004, *Res Publica*, 2005, 2-3, p. 339.

30. De opleidingscheques voor werknemers bleven wel bestaan.

31. M. DEWEERDT, Overzicht van het Vlaamse politiek gebeuren in 2003, *Res Publica*, 2004, 2-3, pp. 325-327.

32. B. HAECK en M. DEWEERDT, Overzicht van het Vlaamse politiek gebeuren in 2004, *Res Publica*, 2005, 2-3, p. 336.

De SERV uitte op 20 september kritiek op de Ondernemersportefeuille. Volgens de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen droeg het instrument niet bij tot een innovatief Vlaanderen en was het budget te beperkt. De sociale partners in de SERV waren er niet over te spreken dat minister Moerman niet overlegd had over de Ondernemersportefeuille, terwijl de regering op die manier terugkwam op beslissingen uit vorige werkgelegenheidsakkoorden.

Verder bereidde de Vlaamse regering ook het Vlaams Innovatiefonds (Vinnof) voor, dat zou participeren in jonge innovatieve bedrijven. Alleen bedrijven die nog geen drie jaar een ondernemingsnummer hebben bij de kruispuntbank ondernemingen komen in aanmerking voor een participatie van ten hoogste 500.000 euro of 80 procent van hun kapitaal. Ze kunnen de steun rechtstreeks bij het Vinnof, via het IWT of via de zaaikapitaalfondsen van de universiteiten aanvragen. Het Vinnof kreeg in november groen licht van de Europese Commissie en ging in 2006 van start.

Op 19 mei stelde minister Moerman de Vriendenlening voor. Wie via een achtergestelde lening tot 50.000 euro uitleent aan een jong Vlaams bedrijf krijgt via de Vriendenlening een belastingvermindering van 2,5 procent van de investering, of maximum 1.250 euro. Als het bedrijf de lening niet kan afbetalen, krijgt de Vriendenlening-investeerder 30 procent van de verloren lening terug via een belastingvermindering. Ook de start van de Vriendenlening was gepland voor 2006.

Tijdens een colloquium van de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid kondigde minister-president Leterme op 17 november aan dat hij in 2006 werk wilde maken van een wervend economisch project, een 'businessplan voor Vlaanderen.'

Vlaams Agentschap Ondernemen – De Vlaamse regering lichtte na de ministerraad van 20 mei het Vlaams Agentschap Ondernemen (VLAO) toe aan de pers.³³ Op 1 januari 2006 zou in iedere Vlaamse provinciehoofdplaats een uniek loket komen voor alle contacten tussen ondernemers en de Vlaamse overheid.³⁴ In die lokale VLAO-afdeling krijgen bedrijven eerstelijnsbegeleiding. 'Accountmanagers' houden het overzicht over de grote dossiers. In de VLAO-kantoren werken ook experts uit het IWT,³⁵ Flanders Investment and Trade en de administraties Economie, Ruimtelijke Ordening, Milieu en Energie. De Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappijen en de afdelingen bedrijfsadvies van het VIZO³⁶ gingen in VLAO op.³⁷

33. Het Vlaams Parlement had het Vlaams Agentschap Ondernemen bij decreet van 7 mei 2004 (B.S. 7 juni 2004) opgericht.
34. Het ging om de administratieve start van VLAO. Het agentschap zou pas op 1 april 2006 operationeel worden.
35. Instituut voor de Aanmoediging van Innovatie door Wetenschap en Technologie in Vlaanderen.
36. Vlaams Instituut voor het Zelfstandig Ondernemen.
37. Ook de vorige ministers van Economie, Jaak Gabriëls en Patricia Ceysens, hadden een uniek ondernemersloket in de steigers gezet, maar die plannen waren nooit ten volle uitgevoerd. Zie M. DEWEERDT, *Overzicht van het Vlaamse politiek gebeuren in 2003*, *Res Publica*, 2004, 2-3, p. 325.

Bart Haeck

Werkgelegenheidsakkoord – De Vlaamse regering, de vakbonden en de werkgevers sloten op 20 januari een werkgelegenheidsakkoord voor 2005 en 2006. De regering trok er jaarlijks 24 miljoen euro voor uit. Het akkoord bevatte vijf krachtlijnen

- Langdurig werkzoekenden kregen meer kansen om werkervaring op te doen. In de invoegeconomie werden 1.250 plaatsen voorzien. Via het Werkervaringsplan (WEP-plus) moesten ook 200 langdurig werkzoekenden werkervaring krijgen in de niet-commerciële sector. Met een besluit van 8 juli trok de Vlaamse regering uiteindelijk 5,3 miljoen euro uit om 380 jongeren extra werkervaring te laten krijgen. WEP-plus gaf langdurig werklozen de kans twaalf maanden te werken bij de overheid of een vzw.
- Alternerend leren en werken werd gestimuleerd. In het deeltijds beroepsoponderwijs bleek 44 procent van de leerlingen niet aan het werk. 500 van hen kregen een werkervaringsplaats aangeboden, de overige 2.000 volgden drie maanden lang een voortraject, waarna een vierde van hen ook een werkervaringsplaats kreeg. De andere 1.500 kregen extra vorming en begeleiding. De werkgevers kregen 1,9 miljoen euro om meer stageplaatsen te creëren.
- Knelpuntvacatures moesten beter worden ingevuld. Het werkgelegenheidsakkoord voorzag in 1.000 extra cursussen per jaar. Afspraken daarover werden gemaakt in sectorconvenants. Er kwam een ‘instap-opleiding’: wanneer een werkzoekende een beroepsopleiding volgde en binnen de drie maanden werk vond, genoot hij of zij nog twee maanden lang van een werkloosheidsuitkering. De werkgever betaalde het surplus, zodat de nieuwe werknemer een normaal loon kreeg. De steun moest de bedrijven aanzetten 10.000 jongeren goed op te leiden.
- Beroepskwalificaties moesten erkenning krijgen. De Vlaamse regering en de sociale partners engageerden zich om tegen 2005 tien titels van beroepsbekwaamheid op te stellen, zodat laaggeschoolden hun werkervaring beter konden uitspelen in sollicitaties. Bij besluit van 16 december verstrakte de Vlaamse regering de sectorconvenants: als streefcijfers niet werden gehaald, betaalde de Vlaamse overheid een kleiner deel van het loon van de ambtenaren die de convenants hielpen uitvoeren. De regering bekrachtigde bij besluit van 16 december de sectorconvenants voor de bouw, de horeca, het bezoldigd personenvervoer, montage en de kappers. Dertien sectoren beschikten daardoor al over een convenant.
- De regering probeerde oudere werknemers aan het werk te houden via het fiscaal rugzakje, ook de weerwerkpremie genoemd. Oudere, met ontslag bedreigde werknemers kregen een premie van 1.800 euro als ze via een actieve herplaatsingsprocedure een nieuwe, duurzame job vonden. Het moest gaan om 50-plussers met een loopbaan van minstens 25 jaar, actief in een bedrijf dat door de overheid werd erkend als een onderneming in moeilijkheden. Het was de bedoeling dat de premie na twee jaar een fiscale korting van hetzelfde bedrag zou worden. Het besluit van 24 juni (B.S. 5 augustus 2005) voerde de weerwerkpremie vanaf 1 juli in. Omdat de federale overheid in de vorm van de werkhervattingstoelage een gelijkaardige premie had, werd in het kader

van het Generatiepact echter beslist de Vlaamse weerwerkpremie af te schaffen. Het budget bleef gereserveerd voor een verbetering van de arbeidsmarkt. In november stelde minister Vandenbroucke voor werkgevers die 50-plussers aanwerven een maandelijks premie te geven.

Over de aanmoedigingspremies voor het opnemen van tijdskrediet,³⁸ een maatregel uit het vorige werkgelegenheidsakkoord,³⁹ geraakten de regering en de sociale partners het niet eens. De vakbonden wilden niet dat het financieel nadelig werd om de loopbaan te onderbreken. De werkgeversorganisatie Voka vond de premies overbodig. De Vlaamse regering vond het systeem te duur en wilde de kosten opnieuw binnen het voorziene budget van 12 miljoen euro krijgen. In 2004 waren de uitgaven opgelopen tot 18 miljoen euro. Op 27 februari startten de socialistische, christelijke en liberale vakbond een petitie-actie voor de tijdskredietpremies. Ze kondigden ook een staking aan.

Tijdens het vragenuurtje in het Vlaams Parlement stelde minister Vandenbroucke op 2 maart een compromis voor. Voor nieuwe gebruikers zouden de regels voor de aanmoedigingspremies strenger worden. Werknemers zouden de premies alleen krijgen om twee jaar opleiding te volgen of een jaar voor familie verzorgen. Dat laatste zou beperkt blijven tot de verzorging van ouderen en kinderen tot zeven jaar.

De vakbonden noemden Vandenbrouckes voorstel onbespreekbaar en overhandigden op 11 maart 50.000 handtekeningen voor het behoud van de aanmoedigingspremies aan de Vlaamse regering, maar de Vlaamse regering bleef bij haar standpunt. Bij besluit van 25 maart (B.S. 3 mei 2005) werden de aanmoedigingspremie beperkt in de tijd, zoals minister Vandenbroucke op 2 maart had uitgelegd.

In het verlengde van het werkgelegenheidsakkoord maakte Vandenbroucke bij de start van het nieuwe schooljaar bekend dat de VDAB een premie van 250 euro zou krijgen per cursist die een opleiding tot een knelpuntberoep volgt. Voor scholen gold dezelfde regeling. Als scholen technische en beroepsopleiding aanboden in de studiegebieden bouw, mechanica-elektriciteit, auto, koeling, en warmte en grafische technieken kregen ze voor iedere leerling in het nieuwe schooljaar 200 euro extra. Verder ontvingen bedrijven 33 euro per stagiair om het arbeidsgeneeskundig onderzoek mee te betalen. Leraren kregen ook de mogelijkheid stages te volgen, en ondertussen vervangen te worden op school.

Op 21 december ondertekenden minister Vandenbroucke, minister Van Brempt en vertegenwoordigers van de steden Aalst, Antwerpen, Beringen, Genk, Gent,

38. Werknemers konden in vijf gevallen een federale premie krijgen wanneer ze tijdskrediet opnamen: (1) om voor familie te zorgen, (2) om opleiding te volgen, (3) om minder uren te werken in een bedrijf in moeilijkheden, (4) om tijdelijk minder of niet te werken of (5) om als 50-plusser minder te werken. Vlaanderen gaf daar in sommige gevallen een aanmoedigingspremie van 125 tot 150 euro per maand bovenop.

39. M. DEWEERDT, Overzicht van het Vlaamse politiek gebeuren in 2003, *Res Publica*, 2004, 2-3, p. 328.

Bart Haeck

Hasselt, Heusden-Zolder, Houthalen-Helchteren, Leuven, Maasmechelen, Mechelen, Oostende en Ronse een jeugdwerkloosheidsplan. De Vlaamse regering trok 3,5 miljoen euro uit om de dertien steden en gemeenten te ondersteunen en investeerde daarnaast nog eens 4,5 miljoen euro om 1.140 jobs te creëren in de sociale economie. De inhoud van het plan verschilde per stad of gemeente, maar kwam neer op een intensere begeleiding van kansarme jongeren, zodat ze meer kansen kregen een job te vinden. Minister-president Leterme had het jeugdwerkloosheidsplan op 30 oktober aangekondigd in het VRT-programma *De Zevende Dag*. Naar eigen zeggen wilde hij op die manier de patstelling tussen de federale regering en de vakbonden over het Generatiepact doorbreken.

Begin december verhoogden de vakbonden de druk op de Vlaamse regering om, in navolging van het federale Generatiepact, een krachtig beleid voor het loopbaaneinde te voeren. Het ABVV, het ACV en het ACLVB maakten op 2 december een eisenbundel over aan minister-president Leterme waarin ze meer aandacht vroegen voor gelijke toegang tot werk (maatregelen voor oudere werknemers, allochtonen en arbeidsgehandicapten), voor de strijd tegen jeugdwerkloosheid, voor 'werkbaar werk' (kinderopvang en loopbaanbegeleiding) en voor een goed loopbaaneindebeleid, waarin oudere werknemers niet worden opgejaagd als er toch geen reële jobperspectieven zijn.

Minister-president Leterme en minister Vandenbroucke maakten op 9 december, de dag waarop ze het voorontwerp van decreet over de lastenverlaging principieel goedkeurden, bekend dat ze budgettaire meevallers in 2006 prioritair zouden gebruiken voor investeringen in de luchthaven van Zaventem en de arbeidsmarkt. Ze rekenden op 150 miljoen euro, waarvan een derde naar het START-project voor de luchthaven zou gaan en een derde naar het arbeidsmarktbeleid.

VDAB – ACV-voorzitter Luc Cortebeek zei op 24 mei in de *De Standaard* dat de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB) 'ondermaats presteerde'. De instelling was volgens Cortebeek te veel bezig met interne hervormingen en benoemingen, en te weinig met haar kerntaken. Minister Vandenbroucke antwoordde op de kritiek dat hij nog voor het zomerreces een evaluatierapport over de VDAB verwachtte, dat zou dienen ter voorbereiding van de nieuwe beheersovereenkomst.

Op 28 september ontstond opnieuw commotie over de manier waarop de VDAB werd bestuurd, toen het weekblad *Knack* bekend maakte dat Yvan Bostyn tegelijk topambtenaar was bij de VDAB en bestuurder van T-Groep, de vennootschap die de commerciële activiteiten van de VDAB – waaronder uitzendarbeid – voor haar rekening nam. In september 2004 was Bostyn op pensioen gegaan als gedelegeerd bestuurder van de VDAB, maar was hij voorzitter van de raad van bestuur van T-Groep én dagelijks bestuurder van de VSO Werkhouding geworden, de moedermaatschappij van T-Groep. Voor die twee functies kreeg hij 237.000 euro per jaar. Minister Kathleen Van Brempt reageerde op 28 september in het Vlaams Parlement dat de werkwijze van Bostyn niet in strijd was met de statuten van de VDAB. Begin december stelde Bostyn zijn mandaten bij de VSO Werkhouding en

bij T-Groep ter beschikking. Hij bleef wel lid van de raad van bestuur van T-Groep.

Akkoord VDAB-BGDA – De Vlaamse en de Brusselse regering ondertekenden in december 2005 een akkoord waarin ze zich engageerden beter samen te werken in hun arbeidsmarktbeleid. De Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding en de Brusselse BGDA zouden vanaf mei 2006 jobaanbiedingen voor knelpuntberoepen uitwisselen. Als de VDAB of de BDGA er niet in slaagden een gewone vacature in te vullen, zouden ze ook die uitwisselen. Verder voorzagt het akkoord in de oprichting van drie werkwinkels en een sociaal uitzendkantoor voor kwetsbare doelgroepen op de arbeidsmarkt. Vandenbroucke trok ook 150.000 euro extra uit voor lessen ‘Nederlands op de werkvloer’ in Brusselse bedrijven.

Autosector – De Vlaamse, Brusselse en federale regering stelden op 28 juni een actieplan voor de autosector voor. De federale regering engageerde zich om de loonlasten op ploegenarbeid met 8,5 procent te verlagen, zodat ploegenarbeid in Vlaanderen vanaf 2006 weer goedkoper zou worden dan in Duitsland.

De federale regering voerde ook de tijdsspaarrekening in. Dat systeem laat toe om in kalme periodes met minder personeel te werken. Tijdssparen houdt in dat de gewerkte uren over een volledige loopbaan worden bekeken, en minder per dag, per week of per maand.

De Vlaamse regering stelde meer vorming in het vooruitzicht. Ze maakte ook groene stroom goedkoper en gaf meer innovatiesteun uit voor onderzoek naar ‘het voertuig van de toekomst’ en ‘het industrieel bedrijf van de toekomst’. De assemblagebedrijven kregen ook de garantie op een ‘accountmanager’ in het Vlaams Agentschap voor Ondernemen.⁴⁰

De Europese Commissie opende op 9 november een grondig onderzoek naar de 12,28 miljoen euro opleidingssteun die de Vlaamse regering aan Ford Genk wilde geven. De Vlaamse regering-Somers had zich tot die steun geëngageerd nadat Ford op 1 oktober 2003 3.000 van de 8.400 jobs in zijn fabriek in Gent schrapte.⁴¹ Volgens de Commissie bestond het gevaar dat de steun gewoon diende om exploitatiekosten te dekken.

Vliegtuig- en defensie-industrie – Minister Moerman riep de Vlaamse bedrijven op 20 juni op zich kandidaat te stellen voor opdrachten voor de Airbus400M. België had in 2001 voor 1,3 miljard euro zeven van die militaire vliegtuigen besteld, waardoor het recht had op hetzelfde bedrag aan ‘economische compensaties’.

Moerman ging uit van een indicatieve verdeelsleutel, waarbij Vlaamse bedrijven 55 procent van de compensaties kregen en Waalse bedrijven 45 procent. Omdat,

40. Naar het voorbeeld van de autosector startte minister Moerman in november een rondetafelconferentie met de biotech- en farmasector. Er was ook een rondetafelconferentie met de chemiesector aangekondigd.

41. M. DEWEERDT, Overzicht van het Vlaamse politiek gebeuren in 2003, *Res Publica*, 2004, 2-3, p. 327-328.

Bart Haeck

op Asco en Sabca Limburg na, vrijwel geen Vlaamse bedrijven al Airbus-contracten in de wacht hadden gesleept, lanceerde Moerman een oproep aan bedrijven die apparatuur voor de A400M konden leveren, zoals aircosystemen, banden of hydraulica.

Landbouw en visserij – Minister-president Yves Leterme, ook bevoegd voor Landbouw en Visserij, beloofde op 12 september aan een delegatie van de Boerenbond en het Algemeen Verbond van de Belgische Siertelers dat de Vlaamse glastuinbouwers steun zouden krijgen om de stijgende olieprijs te betalen. Leterme kondigde aan in te gaan op hun vraag naar uitstel van kapitaalaflossing, met behoud van rentesubsidie.

Ook de vissers kregen naar aanleiding van de hoge energieprijzen overheidssteun. De Europese Commissie verklaarde zich op 12 september bereid bepaalde steun toe te staan, maar kantte zich tegen rechtstreekse energiecompensaties. Op 15 september beslisten Leterme en Joe Borg, het Europese commissielid voor Visserij, in de haven in Zeebrugge dat de Vlaamse vissers met een hoger motorvermogen mochten vissen en soepeler mochten omspringen met de Europese vangstquota. Dankzij die maatregelen konden ze efficiënter vis vangen.

In de commissie voor Landbouw van het Vlaams Parlement zei minister-president Yves Leterme op 16 maart dat 5.500 van de 35.486 landbouwbedrijven in Vlaanderen de hoogte van hun inkomenssteun betwisten bij de Vlaamse overheid. Die steun was niet langer gekoppeld aan de aard en de omvang van de productie, maar was vervangen door vaste toeslagrechten, gebaseerd op de premiebedragen die de landbouwers in het oude systeem kregen tijdens de jaren 2000, 2001 en 2002.

De staatshoofden en regeringsleiders van de EU-lidstaten werden het in december eens over de EU-meerjarenbegroting voor de periode 2007-2013. In die periode zou Vlaanderen voor 800 miljoen euro Europese subsidies krijgen, 50 miljoen meer dan in de vorige meerjarenbegroting. De steun voor plattelandsontwikkeling daalde wel met 40 procent. Minister-president Leterme schatte het verlies op 21 december in de commissie voor Landbouw op 55 tot 85 miljoen euro. Leterme vroeg premier Verhofstadt het verlies deels bij te passen, maar de premier ging niet op die suggestie in.

In de nacht van 21 op 22 december bereikten de Europese ministers van visserij een akkoord over de visquota. Bomkorvaartuigen mochten in een aantal voor Vlaanderen belangrijke viszones nog 12 dagen per maand uitvaren. Er kwam geen beperking op het aantal zeedagen in het oostelijk deel van het Kanaal, schuin voor de Belgische kust, een zone die voor de Vlaamse vissers van groot belang was. Minister-president Leterme zei dat de vangstbeperkingen tot aanvaardbare proporties waren herleid. Het ging volgens hem om een economisch verlies van 2 procent.

Export Vlaanderen – Minister van Economie Fientje Moerman vroeg in april het Rekenhof en de Vlaamse Dienst voor Interne Audit vermeende malversaties bij Export Vlaanderen te onderzoeken. Vlaams parlementslid Eloi Glorieux had op 7 april in de kranten van de VUM-groep anonieme klachten openbaar gemaakt.

Een personeelslid van Export Vlaanderen zou van zijn werkgever een renteloze lening hebben gekregen. Een medewerker in Caïro zou voor 5.000 euro privé-facturen als onkosten hebben ingediend, waarna Export Vlaanderen hem naar Vlaanderen terughaalde, waardoor zijn loon met 20 procent steeg.

Pact van Vilvoorde – Zonder enige ruchtbaarheid in de pers actualiseerden de Vlaamse regering en de sociale partners op 30 september de doelstellingen van het Pact van Vilvoorde. De opvallendste aanpassing luidde dat de werkzaamheidsgraad tegen 2010 ‘zo dicht mogelijk bij de 70 procent’ moet liggen. In de oorspronkelijke tekst, die de sociale partners en de Vlaamse regering in 2001 ondertekenden, was sprake van 70 procent.⁴²

VI. Infrastructuur en mobiliteit

Werken Antwerpen – In het Vlaams Parlement was in de eerste helft van het jaar heel wat kritiek op de Beheersmaatschappij Antwerpen Mobiel (BAM), die volgens sommige parlementsleden te weinig transparant was.

De top van de BAM – de voorzitter van de raad van bestuur, Fernand Desmyter, de algemeen manager Bruno Accou en de operationeel manager Yvan Verbakel – gaven op 15 februari in de commissie voor Openbare Werken een stand van zaken van de werken in Antwerpen en maakten bekend dat de kosten al verdubbeld waren van 1,5 miljard euro tot 2,95 miljard euro. CD&V en de N-VA vielen de top aan omdat ze vonden dat die onvoldoende financiële informatie gaf aan het Vlaams Parlement. Ze vonden het ook niet kunnen dat de ambtenaren die tijdens hun werkuren in de raad van bestuur van de BAM zaten, per vergadering een zitpenning van 1.250 euro kregen, met een maximum van 12.500 euro per jaar. Verder hadden ze kritiek op Willy Borré, die tegelijk regeringscommissaris was bij de BAM én voorzitter van de NV Liefkenshoektunnel, een dochter van de BAM.

Op 24 februari gingen de hoorzittingen met de top van de BAM voort. Heel wat parlementsleden uit de commissie voor Openbare Werken toonden zich misnoegd omdat ze de maquette van de Oosterweelverbinding⁴³ niet te zien kregen. De top van de BAM zei dat Groep C, het reclamebureau van Noël Slangen, geadviseerd had om de maquette nog niet te tonen omwille van technische tekortkomingen. Commissievoorzitter Marc van den Abeelen (VLD) kondigde daarop aan dat hij het Rekenhof zou laten onderzoeken hoe Groep C de communicatieopdracht voor de BAM in de wacht had gesleept. De BAM stelde een week later, op 3 maart de maquette van de Oosterweelverbinding voor.

42. M. DEWEERDT, Overzicht van het Vlaamse politiek gebeuren in 2001, *Res Publica*, 2002, 2-3, pp. 331-332.

43. De Oosterweelverbinding bestaat uit een tuikabelbrug, de zogenaamde Lange Wapper, en een tunnel onder de Schelde. Ze maakt van de Ring rond Antwerpen een volledige cirkel.

Bart Haeck

De Vlaamse regering besliste op 22 juli 2 euro tol te vragen aan personenwagens die over de Oosterweelverbinding willen rijden. Voor kleine vrachtwagens ging het om 13 euro; voor zware om 15,6 euro. De Vlaamse regering besliste dat bij de opening van de Oosterweelverbinding de Kennedytunnel zou dichtgaan voor vrachtwagens, waardoor het vrachtverkeer dat Antwerpen aandoet verplicht wordt tol te betalen.

Later diezelfde maand besliste het Antwerps stadsbestuur een tweede beoordeling te vragen over de Oosterweelverbinding en te laten onderzoeken of de tuikabelbrug kon worden vervangen door een tunnel. De Vlaamse regering hield vast aan de tunnel-brug-verbinding en legde op 16 september het precieze tracé vast. Daarna volgde het openbaar onderzoek.

Op een nieuwe hoorzitting maakte de top van de BAM op 12 oktober bekend dat de kostprijs van de Werken in Antwerpen al was opgelopen tot 3,3 miljard euro, een tiende meer dan de vorige raming. Tijdens de commissievergadering drong het Rekenhof er op aan de risico's voor grote bouwwerken beter in kaart te brengen.

Snelheidsbeperking vrachtwagens – De minister van Mobiliteit, Kathleen Van Brempt kondigde op 19 juni in het VRT-programma *De Zevende Dag* aan dat ze de maximumsnelheid voor vrachtwagens vanaf 3,5 ton op de autosnelweg wilde verlagen van 90 naar 80 kilometer per uur. Volgens haar moest dat zowel de verkeersveiligheid als het milieu ten goede komen.

De dag nadien, na de vergadering van het partijbestuur, zei VLD-voorzitter Bart Somers dat zijn partij het niet opportuun vond de maximumsnelheid voor vrachtwagens te verlagen.

Minister Van Brempt bestelde een studie bij het Vlaams Instituut voor Technologische Ontwikkeling over de gevolgen van een lagere maximumsnelheid op het milieu en de verkeersveiligheid. De VLD noemde de resultaten van die studie, die op 1 november bekend werden, te beperkt. 'Van Brempt liegt', reageerde Vlaams parlements lid Jean-Marie Dedecker. Om uit de impasse te geraken kwamen premier Verhofstadt en SP.A-voorzitter Johan Vande Lanotte in december overeen om het Belgisch Instituut voor Verkeersveiligheid een alomvattende studie te laten maken. Toch kwam het op 13 december in de commissie voor Mobiliteit van het Vlaams Parlement nog tot een grote woordenwisseling tussen parlementsleden van de VLD en SP.A-Spirit.

Wegenvignet – De Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) startte na de zomervakantie een debat met de sociale partners, milieu- en socioculturele verenigingen, wetenschappers en vertegenwoordigers van de weggebruikers over het nut van een wegvignet in Vlaanderen. Het Vlaams regeerakkoord voorzag in de invoering daarvan. Minister Van Brempt had in het voorjaar een inventaris laten opmaken van de types wegehellingen in het buitenland.

Tijdens de voorstelling van het verslag dat de SERV over het maatschappelijk debat had gemaakt, kondigde minister Van Mechelen aan dat de Vlaamse regering deze legislatuur geen kilometerheffing ging invoeren, maar wel een wegvignet.

In een optimistisch scenario zou het vignet er in 2008 komen, in een realistisch scenario in 2009, zei Van Mechelen.

Sigmaplan – De Vlaamse regering keurde op 22 juli een geactualiseerde versie van het 29-jaar oude Sigmaplan goed, waarin ze besloot langs de Schelde, de Durme, de Rupel, de Demer, de Nete en de Zenne dijken te verstevigen of te verhogen en in overstromingsgebieden te voorzien. De werken zouden tot 2030 duren en werden geraamd op 880 miljoen euro. Het eerste Sigmaplan dateerde van 1977 en was grotendeels uitgevoerd, met dertien gecontroleerde overstromingsgebieden als belangrijkste realisatie.

Luchthaven Deurne – De Europese Commissie besliste in april dat de Vlaamse overheid 26 miljoen euro mocht investeren in de zakenluchthaven van Deurne. Het ging om investeringen van de Vlaamse regering, het Antwerps Havenbedrijf en de GOM-Antwerpen.

De gemeenteraad van Borsbeek stemde er eind december mee in dat de bomen op Fort III, in het verlengde van de startbaan van de luchthaven van Deurne, werden gekapt. Ze aanvaardde daarmee een voorstel van de Vlaamse regering, die er zich toe verbond de startbaan niet te verlengen en in de nabijheid van Fort III nieuwe bossen aan te leggen. De Vlaamse regering keurde het akkoord formeel goed op 13 januari 2006.

Eerder, op 28 oktober, had de gemeenteraad van Borsbeek de stemming over het voorstel van de Vlaamse regering uitgesteld. Op 30 oktober had minister Kris Peeters gereageerd op de Antwerpse televisiezender ATV dat ‘wie zegt dat de bomen moeten blijven, eigenlijk zegt dat de luchthaven van Deurne dicht moet.’

Deurganckdok – Koning Albert II opende op 6 juli 2005 officieel het Deurganckdok. Het 2,6 kilometer lange getijdendok verdubbelde de overslagcapaciteit van de Antwerpse haven met 6 miljoen teu, een vakterm voor 20-voetcontainers. De beslissing om het Deurganckdok te bouwen, dateerde van januari 1998.

Uit een rapport van het Rekenhof bleek in juni dat de aanleg van het dok 600 miljoen euro heeft gekost, 39 procent meer dan aanvankelijk geraamd. Volgens het Rekenhof had de Vlaamse regering aan het Vlaams Parlement ‘niet de informatie bezorgd die voor een dergelijk groot en complex investeringsproject passend zou zijn geweest.’

Met de officiële opening van het Deurganckdok ontstond ook de discussie over de aanleg van het Saeftinghedok. In het Vlaams regeerakkoord was daarover bepaald dat ‘de beslissing van 19 mei 2000 onverkort wordt uitgevoerd.’ Die beslissing steunde op twee pijlers: de Antwerpse haven krijgt de garantie dat het Saeftinghedok er komt op voorwaarde dat ze duidelijk aantoonde dat het nodig is én dat het noodzakelijk op het grondgebied van het dorp Doel moet komen. De inwoners van Doel krijgen de garantie dat ze mogen blijven wonen tot de Vlaamse regering een bouwvergunning voor het Saeftinghedok aflevert. De Vlaamse minister van Openbare Werken, Kris Peeters, zei dat er voor de volgende Vlaamse verkiezingen geen beslissing zou vallen over het Saeftinghedok. Volgens hem ge-

Bart Haeck

noten de Liefkenshoekspoortunnel en de tweede sluis prioriteit, zodat de extra containers die in het Deurganckdok worden gelost vlot de haven uitgeraken.

Uit het antwoord van minister Peeters op een schriftelijke parlementaire vraag bleek in november dat de Vlaamse regering in haar legislatuur niet van plan was de moderniseringswerken aan het Albertkanaal volledig op te starten. In het Masterplan Antwerpen was voorzien dat het Albertkanaal tussen Wijnegem en Antwerpen zou worden verbreed, zodat het toegankelijk wordt voor grote containerschepen. Als ze voorbij de containerterminal van Meerhout willen varen, kunnen ze geen vierde laag containers meer stapelen. Daarvoor moeten eerst veertien bruggen worden verhoogd, maar die werken konden volgens Peeters maar 'op middellange termijn gebeuren, wanneer er zich opportuniteiten voordoen.' In de beleidsbrief Openbare Werken werd die vierde containerlaag van wezenlijk belang genoemd om de verwachte containerstromen uit het Deurganckdok per schip naar het hinterland te vervoeren.

Eind november werd bekend dat de Europese Commissie onderzocht in welke mate de Vlaamse regering betaalt voor de onderhoudsbaggerwerken aan getijdokken zoals het Deurganckdok. Het Havendecreet bepaalt dat de overheid alleen de onderhoudswerken van maritieme doorgangen mocht financieren, maar dat havens het deel van de dokken moeten baggeren waar de schepen aanmeren. De Vlaamse regering bereidde daarom een ontwerpamendement voor op het Havendecreet, waarover ze met de Commissie informeel onderhandelde.

Scheldeverdieping – Vlaams minister van Leefmilieu en Openbare Werken, Kris Peeters, en de Nederlandse minister van Verkeer en Waterstaat, Karla Peijs, ondertekenden op 11 maart in Den Haag een akkoord over de uitdieping van de Westerschelde. Daarin stond dat in 2007 zou worden begonnen met het uitbaggeren van de Westerschelde, zodat de vaargeul 13,1 meter diep zou worden. De werken moesten in 2009 klaar zijn, stond in het akkoord.

Vlaanderen engageerde zich om een goede 400 miljoen euro – of 80 procent van de kostprijs – te investeren in de uitdieping, een versterking van de natuur in en rond de stroom en een betere beveiliging van de omgeving tegen overstromingen. Nederland trok een goede 100 miljoen euro uit, of 20 procent van de kostprijs.⁴⁴

Op 4 mei startten de onderhandelingen om het memorandum van overeenstemming uit te werken in vier verdragen, die op 21 december in Middelburg werden ondertekend door minister Peeters en Karla Peijs.

Het eerste verdrag ging vooral over de uitdieping. De werken zouden eind 2007 beginnen en werden geraamd op 250 miljoen euro, waarvan Vlaanderen 205 miljoen euro en Nederland 45 miljoen euro betaalden. Minister Peijs liet Antwerpen weten dat het de laatste keer was dat Nederland zou toestemmen met een verdie-

44. De Nederlandse en de Belgische federale regering bereikten op diezelfde 12 maart een akkoord over de HST-lijn. De Nederlandse regering had dat dossier aan dat van de Westerschelde gekoppeld. De federale regering garandeerde in het HST-akkoord een snellere reistijd tussen Brussel en Amsterdam.

ping van de Westerschelde. Voor de aanleg van natuurgebieden langs de Schelde, waaronder de vergroting van het Zwin, trokken Nederland en Vlaanderen elk 200 miljoen euro uit. Vlaanderen investeerde daar bovenop nog 180 miljoen euro in het voorkomen van overstromingen. De inspanning maakte deel uit van het Sigmaplans. Het totale kostenplaatje van het eerste verdrag liep daarmee op tot 830 miljoen euro.

Het tweede verdrag had betrekking op het beleid en het beheer van het Schelde-estuarium en voorzag in de oprichting van een Vlaams-Nederlandse Scheldecommissie. Het derde verdrag regelde het gemeenschappelijk nautisch beheer in het Scheldegebied, zoals het begeleiden van schepen op de stroom. Het vierde verdrag koppelde vanaf 2008 de loodstarieven van Rotterdam los van die van de Antwerpse haven. Het ging om een oude eis van de Nederlanders. Een verdrag van 150 jaar oud bepaalde immers dat Rotterdam even hoge loodstarieven moest toepassen als Antwerpen.

De onderhandelingen die aan het akkoord van 11 maart waren voorafgegaan, waren overigens niet zonder moeite verlopen. In januari rezen er moeilijkheden toen Nederland België publiekelijk vroeg te betalen voor de bescherming van Nederlandse natuurgebieden langs de Westerschelde. Nederland vroeg ook dat België 25 miljoen euro financierde van een nieuwe tunnel onder het kanaal Gent-Terneuzen, bij Sluiskil. Minister-president Leterme besprak het dossier op 20 januari met de Nederlandse minister-president Jan Peter Balkenende in Den Haag. Na afloop van de ontmoeting deelden ze mee dat ambtenaren een maand tijd kregen om een memorandum van overeenstemming te schrijven. Tijdens het vragenuurtje van 2 maart zei minister Peeters echter dat er in de tekst van het memorandum nog 'kleine maar niet onbelangrijke bepalingen tussen brackets' stonden.

Luchthaven Zaventem – De Vlaamse regering zetten enkele stappen vooruit in haar plannen voor de verdere ontwikkeling van de luchthavenregio rond Zaventem, een project dat in 2004 was uitgegroeid tot een prioriteit.⁴⁵ Bij besluit van 18 maart werd het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Noordelijke ontsluiting van de luchthaven' aangenomen. Belangrijk daarin was een betere aansluiting op de E19 Brussel-Mechelen-Antwerpen en het doortrekken van het treinspoor onder de luchthaven, zodat het station Zaventem Luchthaven een doorgangstation zou worden. Minister van Openbare Werken Kris Peeters kondigde op 25 maart aan dat BIAC, de uitbater van de luchthaven, de helft zou betalen van de aansluiting met de E19.

Rond de financiering van de werken rezen nadien problemen. Tijdens een lunchcauserie van de Voka-afdeling Halle-Vilvoorde zei minister-president Leterme op 7 juni dat de plannen voor Zaventem 800 miljoen euro zouden kosten. Toen Leterme in december aankondigde dat de Vlaamse regering budgettaire meevallers in 2006 zou reserveren voor de arbeidsmarkt en de luchthaven van Zaventem, gaf

45. B. HAECK en M. DEWEERDT, Overzicht van het Vlaamse politiek gebeuren in 2004, *Res Publica*, 2005, 2-3, pp. 339-340.

Bart Haeck

hij toe dat publiek-private samenwerking voor investeringen in Zaventem moeilijker was gebleken dan verwacht.

Tijdens het zomerreces ontstond communautaire commotie over een studie die minister van Economie Moerman over de luchthavenregio had besteld. In het kader van een milieu-effectenrapport (een onderdeel van de studie) bevroeg de Vlaamse overheid namelijk inwoners van een aantal gemeenten rond de luchthaven. Ze polste ook de inwoners van de Brusselse gemeenten Evere, Brussel-Stad, Sint-Pieters-Woluwe en Sint-Lambrechts-Woluwe. De Brusselse regering vond het ongepast dat die enquête in het Nederlands én tijdens de zomermaanden gebeurde. Minister Moerman besliste daarom op 22 augustus de bevraging te verlengen tot 15 september.

VII. Ruimtelijke ordening en milieubeleid

Mest – De landbouwsector had op 1 januari 2005 geen milieubeheersovereenkomst gesloten met de Vlaamse overheid, waardoor honderden Vlaamse veebedrijven toch hun volledige mestoverschotten moesten verwerken. In 2003 had het Vlaams Parlement de verplichting om mest te verwerken nochtans versoepeld, omdat heel wat familiale landbouwbedrijven in financiële moeilijkheden dreigden te komen én omdat er te weinig capaciteit was om alle mest te verwerken. Volgens de versoepelde normen moesten grote bedrijven daarom slechts 50% (productie van 10 tot 12,5 ton fosfaat), 75% (productie van 12,5 tot 15 ton fosfaat) of 90% (productie van meer dan 15 ton fosfaat) verwerken.⁴⁶ Aan de versoepeling was in 2003 de voorwaarde gekoppeld dat de landbouwsector een milieubeheersovereenkomst zou sluiten, wat dus niet was gebeurd.

Uit cijfers van de Vlaamse Milieumaatschappij bleek dat de waterkwaliteit van de Vlaamse rivieren nog steeds te lijden had onder de gevolgen van overmatige bemesting. In het voorjaar van 2005 werden op 39,5% van de meetpunten een te hoge nitraatconcentratie in het grondwater geregistreerd. In het voorjaar van 2004 ging het slechts om 35,7%, in het najaar van 2004 om 35,6%.

Ook vanuit de Europese Unie kwamen signalen dat de Vlaamse regering haar mestbeleid moest verstrengen. In een geding tussen België en de Europese Commissie concludeerde de advocaat-generaal van het Europees Hof van Justitie dat Vlaanderen verzuimd had toereikende maatregelen te nemen om de nitraatrichtlijn correct toe te passen. Minister Peeters concludeerde uit het pleidooi van de advocaat-generaal dat Vlaanderen het areaal kwetsbaar landbouwgebied – landbouwoppervlakte waar strengere bemestingsnormen de kwaliteit van het grondwater moeten beschermen – zou moeten uitbreiden.

46. M. DEWEERDT, Overzicht van het Vlaamse politiek gebeuren in 2003, *Res Publica*, 2004, 2-3, p. 330.

Minister Peeters stelde op 6 mei de krachtlijnen van het derde mestactieplan voor. Veehouders kregen duidelijke doelstellingen⁴⁷ én meer vrijheid om ze te halen. Een veehouder zou slechts dieren kunnen houden als hij de mest kwijt kon. Daarvoor mocht hij zelf kiezen tussen mest uitvoeren op een akker, mestverwerking, -export, milieuvriendelijke veevoeders of het aankopen van mestrechten. Hij mocht ook de veestapel vrijwillig afbouwen. Wanneer een veehouder mestrechten kocht van een andere veehouder, zou een deeltje van die mestrechten vervallen, zodat de totale mestoverschotten op termijn kleiner zouden worden.

Kwetsbare gebieden zouden ook omkeerbaar worden: wanneer de kwaliteit van het water in een niet-kwetsbare zone te sterk achteruit zou gaan, zou die zone wel kwetsbaar worden. Omgekeerd zou een kwetsbaar gebied het etiket kwetsbaar verliezen als de waterkwaliteit er sterk verbeterde. Het netwerk van meetpunten zou de kwaliteit kunnen controleren, om op die manier 'flexibele kaarten' op te maken. Peeters wilde met het nieuwe mestactieplan de landbouwers meer vertrouwen, maar ook meer verantwoordelijkheid geven.

Op 20 september maakte het Vlaams Coördinatiecentrum Mestverwerking (VCM) zijn jaarlijkse inventaris van de mestverwerkingscapaciteit bekend. Het concludeerde dat er dringend meer installaties voor mestverwerking nodig waren. Door de onzekerheid over het derde mestactieplan (MAP3) wachtten heel wat landbouwers af om een vergunning voor een mestverwerkingsinstallatie te vragen, zei het VCM.

Het Europees Hof van Justitie veroordeelde op 22 september België omdat het de nitraatrichtlijn tussen 1995 en 1999 niet correct had toegepast. Ze volgde grotendeels het pleidooi van de advocaat-generaal. Volgens het Hof had Vlaanderen in 1999 te weinig kwetsbare gebieden ingekleurd. De Europese Commissie greep de veroordeling aan om te eisen dat heel Vlaanderen kwetsbaar gebied zou worden. Minister Peeters stelde voor de kwetsbare gebieden uit te breiden van 46 procent naar 60 procent van het landbouwareaal in Vlaanderen. Hij bleef ook pleiten voor de 'flexibele kaarten'. De coalitiepartners reageerden verdeeld. De VLD vond dat Peeters te veel toegaf aan de Commissie. De SP.A sloot zich aan bij het standpunt van de Europese Unie.⁴⁸

De Vlaamse Milieumaatschappij maakte op 28 september in haar jaarverslag bekend dat de kwaliteit van de waterlopen in Vlaanderen er al twee jaar op achteruit ging. Ze wees daarvoor naar een niet optimale waterzuivering en overbesteding.

Half oktober legde de Vlaamse overheid honderden veehouders in totaal voor 9,5 miljoen euro superheffingen⁴⁹ op omdat hun veebedrijf te veel mest had geprodu-

47. De nutriënten-emissierechten of zogenaamde 'mestrechten' werden voortaan uitgedrukt in 'aantal dieren' en niet langer in 'nutriëntengehalte'.

48. Ze bevestigden dat standpunt tijdens het actualiteitsdebat in het Vlaams Parlement op 19 oktober.

49. De mestwetgeving legde ieder veebedrijf met een mestproductie van meer dan 300 kilogram een basisheffing op. Bedrijven die hun 'mestrechten' overschreden moesten een superheffing betalen.

Bart Haeck

ceerd. Volgens Peeters was de inning van die boetes noodzakelijk om de milieudoelstellingen te halen.

Tijdens een actualiteitsdebat in het Vlaams parlement, op 19 oktober, liet minister Kris Peeters verstaan dat MAP3 wellicht niet op 1 januari van start zou kunnen gaan. Een ontwerpdecreet daarover was nog niet in het parlement ingediend. Hij zei dat de tekst eerst de test van de Europese Unie moest doorstaan. Half november gaf Peeters toe dat MAP3 niet op tijd klaar zou zijn en er een overgangsregeling zou komen. De VLD- en SP.A-fractie in het Vlaams Parlement ergerden zich aan dat uitstel.

Het Europees commissielid voor Milieu, Stavros Dimas, ontving op 28 november minister-president Leterme en minister Peeters. Hij deelde hen mee dat de Europese Commissie bij haar standpunt bleef dat heel Vlaanderen kwetsbaar gebied zou worden. Peeters liet de volgende dag weten dat het nieuwe mestactieplan pas halfweg 2006 klaar zou zijn. De Vlaamse regering verlengde daarom bij besluit van 22 december enkele maatregelen uit MAP2-bis. Zonder die verlenging hadden honderden veebedrijven opnieuw mest moeten verwerken.

Bossen en natuurgebieden – De Vlaamse regering bereikte begin januari een nieuwe oplossing voor het Lapperfortbos, dat eigendom was van Fabricom maar tussen augustus 2001 en oktober 2002 was bezet door milieuactivisten. Toenmalig minister van Leefmilieu, Vera Dua, had toen beslist het bos te kopen voor 2,5 miljoen euro, maar die beslissing was nooit uitgevoerd. Minister Peeters kwam gedeeltelijk op die beslissing terug, door 10 hectaren van het bosgebied te huren en open te stellen voor het publiek. Drie hectaren die stonden ingekleurd als industriegrond en daarom duurder waren, werden niet gekocht. Het lot van de overige 5 hectaren bleef onzeker.

Op 9 oktober werd bekend dat de Vlaamse overheid en de provincie West-Vlaanderen het Zwin kochten van de Compagnie Het Zoute. De Vlaamse regering kocht het 155 hectare grote natuurreservaat, de provincie West-Vlaanderen werd eigenaar van het 16 hectare grote educatieve vogelpark. Volgens minister Peeters, werd het door de nieuwe eigendomsstructuren voor de Vlaamse overheid makkelijker om de verzanding van het Zwin tegen te gaan.

Op 30 november werd bekend dat de Vlaamse overheid het 1.500 hectare grote domein de Merode, dat ze in 2004 had aangekocht, opnieuw had verkocht. De nieuwe eigenaars waren de gemeenten Westerlo, Tessenderlo en Scherpenheuvel-Zichem, de provincie Antwerpen, de abdij van Averbode, de afdeling Bos & Groen van de Vlaamse overheid en de vereniging Natuurpunt.

Afval – De minister van Leefmilieu, Kris Peeters, deelde op 23 februari mee dat de verbrandingsoven Isvag in Wilrijk niet vervroegd moest sluiten. Voormalig minister van Leefmilieu, Vera Dua, had zich daar nog voorstander van getoond.⁵⁰ De milieuvergunning van de verbrandingsoven liep tot 2011.

50. M. DEWEERDT, Overzicht van het Vlaamse politiek gebeuren in 2001, *Res Publica*, 2002, 2-3, p. 347.

Omdat er nog steeds een gebrek aan verwerkingsinstallaties was, moest ruim 600.000 ton bedrijfs- en huishoudelijk afval begin maart nog worden gestort. In Vlaanderen gold sinds 1998 in principe een stortverbod voor huishoudelijk en niet-gevaarlijk bedrijfsafval, maar omwille van het gebrek aan verwerkingsinstallaties werden jaarlijks afwijkingen toegestaan. In principe hadden negen op de tien stortplaatsen voor huishoudelijk en gewoon bedrijfsafval al dicht moeten zijn, maar volgens cijfers van de afvalstoffenmaatschappij OVAM waren er begin 2005 nog altijd vier gewone stortplaatsen open.

Een deel van het onverwerkte afval werd naar Duitsland uitgevoerd, maar omdat daar vanaf 1 juni een volledig stortverbod van kracht werd, moest Vlaanderen jaarlijks 300.000 ton afval extra verwerken of storten. Minister Peeters stond daarom toe dat er 9.940 ton huishoudelijk afval en 75.000 ton bedrijfsafval extra mocht worden gestort op de Hooge Maey in Antwerpen. In 2006 zou er voldoende verwerkingscapaciteit zijn om het stortverbod volledig te laten ingaan.

Uit de afvalstoffeninventaris van de afvalstoffenmaatschappij OVAM bleek in september dat de berg huishoudelijk afval in Vlaanderen voor het eerst sinds 2000 opnieuw toenam.

Water – De aandeelhouders van de Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening, de grootste Vlaamse drinkwatermaatschappij, stemden er op 10 juni mee in dat de VMW werd omgevormd tot een koepel met vier autonome, provinciale waterbedrijven. De beslissing gebeurde met een meerderheid van 91 procent van de stemmen en werd gezien als de eerste stap naar provinciale waterbedrijven. De Vlaamse regering had eind 2004 haar belang in de VMW verkocht, met het doel de versnippering van de watermaatschappijen in Vlaanderen tegen te gaan.⁵¹

Een week later waarschuwde Daniël Termont, de voorzitter van de Tussenge-meentelijke Maatschappij der Vlaanderen voor Waterbedeling (TMVW) op de jaarlijkse algemene vergadering van aandeelhouders dat TMVW niet zomaar wilde opgaan in de VMW om tot één grote drinkwatermaatschappij te komen. Bereidheid tot samenwerken was er wel, al merkte Daniël Termont naar eigen zeggen weinig respons bij de VMW. Ook de andere drinkwatermaatschappijen in Vlaanderen, AWW (Antwerpen), Pipda (Antwerpen) en BIMW (Brussel) gingen niet in op het voorstel van de VMW om één grote drinkwatermaatschappij te vormen.

Waterzuiveraar Aquafin breidde ondertussen haar taken uit met het onderhoud van riolen. In oktober sloot ze daarover een contract met de stad Vilvoorde. Voor Antwerpen had ze al een gelijkaardig contract met AWW.

Grind – Met een decreet van 15 juli (B.S. 16 augustus 2005) liet het Vlaams Parlement de grindwinning in het Limburgse Maasland na 31 december 2005 nog enkele jaren doorgaan. Het verlengde daarmee de deadline die in het grinddecreet

51. B. HAECK en M. DEWEERDT, Overzicht van het Vlaamse politiek gebeuren in 2004, *Res Publica*, 2005, 2-3, pp. 343-344.

Bart Haeck

van 14 juli 1993 was opgenomen. Door vertragingen bij de uitreiking van de vergunningen, het vrijgeven van nieuwe ontginningsgronden en het operationeel maken van de exploitatiegebieden, waren volgens minister Peeters de jaarlijkse quota nooit gehaald. De productie kon daarom over een langere termijn worden afgebouwd.

Ruimtelijke structuurplannen – De Vlaamse regering besliste op 7 januari 2005 dat de gemeenten twee jaar uitstel kregen om een ruimtelijk structuurplan (RSV) op te maken. De deadline verschoof daarmee naar 1 mei 2007. Slechts een veertigtal gemeenten beschikten op 1 januari 2005 over een RSP. De Vlaamse regering vreesde dat het gros van de Vlaamse gemeenten op 1 mei niet klaar zou zijn, waardoor ze hun vergunningenbevoegdheid zouden moeten afstaan aan de provincie. Het Vlaams Parlement bevestigde het uitstel in het decreet van 22 april (B.S. 29 april 2005)

Het ruimtelijk structuurplan was een van de voorwaarden waaraan de gemeenten moesten voldoen, wilden ze een grotere autonomie bekomen voor het toekennen van stedenbouwkundige vergunningen. Andere voorwaarden waren het aanstellen van een stedenbouwkundig ambtenaar, het opmaken van een plannenregister en een vergunningenregister en een register van onbebouwde percelen. De gemeente Vilvoorde was in september de eerste om zich 'ruimtelijk te ontvoogden.'

Bij besluit van 8 juli legde de Vlaamse regering de gemeenten regels op waaraan ze moesten voldoen als ze stedenbouwkundige verordeningen, een bijzonder plan van aanleg of een ruimtelijk uitvoeringsplan opstelden voor weekendhuisjes. Binnen die regels mocht iedere gemeente afwijkende regels opstellen. De regeling gold niet voor campings en vakantiedorpen, wel voor individuele weekendwoningen in recreatiegebieden.

Bouwmisdrijven – Het Arbitragehof vernietigde in een arrest van 19 februari 2005 enkele bepalingen uit het 'bouwamnestiedecreet' van 4 juni 2003 (B.S. 22 augustus 2003), waardoor duidelijk werd dat ook zware bouwmisdrijven verjaren na vijf jaar, tenzij ze begaan zijn in een ruimtelijk kwetsbaar gebied. Na een vorig arrest van het Arbitragehof, op 22 juli 2004,⁵² was daarover verwarring ontstaan. Sommige rechters hadden uit het arrest afgeleid dat alle bouwmisdrijven opnieuw onverjaarbaar waren, maar het Arbitragehof volgde die interpretatie dus niet.

Op 25 maart richtte de Vlaamse regering de Hoge Raad voor Herstelbeleid op. Het onafhankelijk college, samengesteld uit magistraten en deskundigen, bepaalde of een illegaal opgetrokken bouwwerk moet worden afgebroken of niet. De rechter die over het bouwmisdrijf oordeelt, moet het advies van de Hoge Raad volgen.

52. B. HAECK en M. DEWEERDT, Overzicht van het Vlaamse politiek gebeuren in 2004, *Res Publica*, 2005, 2-3, p. 342.

Woonuitbreidingsgebieden – Minister Van Mechelen stelde op 30 november in de commissie voor Ruimtelijke Ordening de Atlas Woonuitbreidingsgebieden voor. Het document gaf aan via welke procedure, op welke plaatsen en onder welke voorwaarden de gemeenten woonuitbreidingsgebieden konden aansnijden. Voor de gemeentebesturen bood de atlas daarom een indicatie over het advies dat ze van de Vlaamse regering konden verwachten. Volgens minister Dirk Van Mechelen konden de Vlaamse gemeenten de komende jaren op de woonuitbreidingsgebieden ruimte maken voor 86.000 tot 100.000 extra woningen.

Op een partijcongres in Brugge pleitte SP.A-voorzitter Johan Vande Lanotte er op 17 december voor een derde van de woonuitbreidingsgebieden te verkopen aan 60 procent van de marktwaarde. Hij stelde voor dat de gemeenten die verplichting zouden opleggen via de verkavelingsvergunning.

Na de vergadering van het partijbestuur op 19 december liet de VLD weten dat ze het voorstel marktverstoring vond en van oordeel was dat de wet van vraag en aanbod moest kunnen spelen.

Tijdens het begrotingsdebat in het Vlaams Parlement, op 20 december, kwam de kwestie opnieuw aan de orde. SP.A-fractieleidster Caroline Gennez herhaalde de eis van partijvoorzitter Vande Lanotte om een derde van de woonuitbreidingsgebieden aan 60 procent van de waarde aan te bieden. Minister van Wonen Marino Keulen (VLD) reageerde dat een dergelijke maatregel alleen maar de prijzen zou doen toenemen omdat ofwel minder mensen een bouwgrond zouden willen verkopen ofwel alle kopers de 40 procent minwaarde zouden compenseren door een hogere prijs te vragen voor de andere twee derden van de bouwgrond. Het SP.A-voorstel werd niet overgenomen door de regering.

VIII. Onderwijs

Sociale onderhandelingen en vakbondsprotest – De Vlaamse regering en de vakbonden uit de onderwijssector sloten op 4 februari 2005 de CAO-VII (2003-2004)⁵³ voor het leerplichtonderwijs af. Het basisonderwijs kreeg 8 miljoen euro extra voor het aanwerven van kinderverzorgers, kleuteronderwijzers en leermeesters lichamelijke opvoeding. Met dat gedrag konden 300 voltijdse jobs worden betaald. De uren van deeltijdse leerkrachten werden zoveel mogelijk gegroepeerd in halve dagen. Het vaderschapsverlof werd uitgebreid van vier naar tien dagen en leraren die langer dan tien dagen afwezig zijn werden vanaf 1 september 2007 vervangen.

53. Het meest recente sociaal akkoord voor het onderwijs (CAO-VI) was het resultaat van de onderhandelingsronde 2001-2002. De ontwerptekst voor CAO-VII, waarvoor de onderhandelingen pas konden starten na de vorming van de nieuwe regering en het begrotingsberaad van oktober 2004, dekte de onderhandelingsperiode 2003-2004.

Bart Haeck

De vakbonden kondigden diezelfde 4 februari meteen acties aan omdat ze het niet eens waren met de besparingen die minister Vandenbroucke in het onderwijs wilde doorvoeren. De Vlaamse regering had beslist het aantal lessen te bevriezen, zodat bij een toename van het aantal leerlingen leraren voor een grotere klas zouden staan. Eind maart volgde nog een besparing, toen Vandenbroucke het ontwerp van onderwijsverzameldecreet bekend maakte, dat later resulteerde in het decreet van 15 juli (B.S. 16 september 2005). Daarin was bepaald dat de vervangingspool voor leerkrachten vanaf het schooljaar 2005-2006 alleen nog zou blijven voor probleemzones en knelpuntvakken. De beperking van de vervangingspool bespaarde de Vlaamse overheid 6,5 miljoen euro, geld dat Vandenbroucke wilde gebruiken om de CAO-VII uit te voeren. Afspraken uit die CAO, zoals het clusteren van de deeltijdse werkuren in halve werkdagen, waren eveneens in het onderwijsverzameldecreet XV opgenomen.

De vakbonden voerden op 20 april actie tegen de besparingen in het leerplichtonderwijs, maar ook in het volwassenenonderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding. Naast de bevriezing van het aantal lessen ging het volgens de vakbonden om een kostenbesparing van 5 procent bij het ondersteunend personeel, een besparing van 2 procent op het lestijdenpakket en een besparing van 2 procent op de werkmiddelen van de centra voor leerlingenbegeleiding.

Het onderwijsverzameldecreet veroorzaakte ook ongerustheid bij het VSKO, de koepel van de katholieke scholen. In april had minister Vandenbroucke in de commissie voor Onderwijs gezegd dat hij de slagkracht van de schoolgemeenschappen wilde versterken door de subsidies niet langer aan de scholen, maar aan de schoolgemeenschappen toe te kennen. Mieke Van Hecke, de directeur-generaal van het VKSO, zei eind april in persberichten dat ze vreesde dat de Vlaamse regering op die manier de pedagogische vrijheid van het katholiek onderwijs zou aantasten. Het onderwijsverzameldecreet bevatte echter bepalingen die de scholengemeenschappen versterkten. Zo kregen ze in het basisonderwijs extra geld om een directeur voor de scholengemeenschap aan te stellen.

De onderhandelingen voor de CAO-VIII voor de jaren 2005 en 2006 startten in mei 2005. De vakbonden eisten een volwaardige dertiende maand voor het personeel uit het leerplichtonderwijs én een serieuze opslag voor de leidinggevende functies in het onderwijs. Ze vroegen ook een hoger vakantiegeld.

Op 3 juni deelde Vandenbroucke mee dat hij 215 miljoen euro ter beschikking had om aan de CAO-VIII te besteden.⁵⁴ Volgens de minister ging het om een maximumbedrag, waarin de vakbonden hun eisen moesten inpassen. Vandenbroucke specificeerde dat 21 miljoen euro was voorbehouden voor extra werkgelegenheid, 119 miljoen euro voor koopkrachtverhoging, 50 miljoen euro voor een

54. Tegelijk deelde minister Vandenbroucke mee dat hij de aangekondigde besparingen in het secundair onderwijs zou versoepelen voor scholen met veel kansarmen. De besparing zou daardoor 5 procent minder dan gepland opleveren.

kwalitatievere lerarenloopbaan en 25 miljoen euro voor een eenmalige financiële injectie in de hogescholen.

De vakbonden wezen het budget af en dreigden met acties. Volgens hen had de Vlaamse regering in 2001 al in de CAO-VI toegezegd om het vakantiegeld op te trekken. Ook de belofte om 25 miljoen euro in de hogescholen te investeren was al verworven, vonden de vakbonden. De kostprijs van die twee maatregelen mocht daarom niet worden verrekend met het budget van 215 miljoen euro. De Vlaamse regering moest een budget van 326 miljoen euro voorzien, deelden ze op 31 augustus mee in een persmededeling. De sfeer verbeterde nadien niet. De vakbonden wezen een gesprek met de minister op 2 september af en voerden op 5 oktober, 'de dag van de leerkracht', beperkte acties.

Hoger onderwijs – Het Arbitragehof schraptte op 23 februari enkele bepalingen uit een artikel van het Bolognadecreet die een academische bacheloropleiding invoerden die toegang geeft tot de arbeidsmarkt.⁵⁵ De vzw Universitas, bestaande uit professoren en studenten van de VUB en de UA, had de zaak aangespannen. Het Arbitragehof oordeelde dat een driejarige bachelor geen universitair diploma kon vormen, omdat de federale wetgeving bepaalde dat een universiteitsopleiding minstens vier jaar moest duren.

In de commissie voor Onderwijs van het Vlaams Parlement zei minister Vandembroucke op 24 maart dat hij verwachtte dat de hogescholen zouden snoeien in het aantal afstudeerrichtingen. Ze moesten ook de benaming van de afstudeerrichtingen beter op elkaar afstemmen. Op 20 september, in zijn toespraak op de opening van het academiejaar aan de hogeschool West-Vlaanderen, zei minister Vandembroucke dat hogescholen niet tegelijk konden klagen over te lage budgetten en elkaar blijven concurreren met nieuwe afstudeerrichtingen. Als de hogescholen geen akkoord bereikten over hoe ze wilden snoeien in het aantal richtingen, zouden ze de in het regeerakkoord beloofde eenmalige injectie van 25 miljoen euro niet krijgen, sprak Vandembroucke. Op 24 september zei de minister in de commissie voor Onderwijs dat de Vlohra, de koepel boven de hogescholen, had voorgesteld om het aantal afstudeerrichtingen te verminderen van 403 naar 191. De eenmalige financiële injectie zou daarom doorgaan, zei Vandembroucke.

Op 10 oktober stelde Vandembroucke een werktekst over de nieuwe financiering van het hoger onderwijs voor. Ze legde meer aandacht op gelijke kansen, resultaten en een efficiënte organisatie. De financiering zou voortaan uit vier delen bestaan. Het eerste deel was een basisfinanciering voor iedere instelling waar zich een minimum aantal studenten inschreven. Een tweede deel betrof een aanmoedigingsfonds voor instellingen die investeerden in gelijke kansen, technische en natuurwetenschappen en samenwerking. De grootte van de derde schijf was af-

55. Het Bologna-decreet onderscheidt twee soorten bachelor-opleidingen: de professionele bachelor bereidde studenten voor op een beroep, de academische bachelor bereidde studenten voor op een masteropleiding.

Bart Haeck

hankelijk van het aantal studenten, de behaalde studiepunten en diploma's en de termijn waarin studenten hun diploma halen. Het vierde deel omvatte een financiering voor onderzoek.

Uit de werknota bleek dat de Katholieke Universiteit Brussel (KUB) geen recht zou krijgen op de basisfinanciering. De KUB besloot zich eind november te alliiëren met de hogescholen Ehsal en Vlekho. Tijdens de opening van het academiëjaar aan de KUB had Vandenbroucke zich in zijn toespraak al retorisch afgevraagd of 'een instelling met minder dan 400 studenten nog een universiteit kan worden genoemd?'

Het nieuwe financieringssysteem zou aanvankelijk geleidelijk ingaan vanaf 2007. De rectoren van de zes Vlaamse universiteiten vroegen de minister meer tijd voor overleg. Eind december ging minister Vandenbroucke op hun vraag in. Hij stelde de invoering van het nieuwe financieringssysteem met een jaar uit tot het schooljaar 2008-2009.

Gelijke kansen – Bij decreet van 15 juli (B.S. 30 augustus 2005) wijzigde het Vlaams Parlement het Gelijkeonderwijskansendecreet van 28 juni 2002. Scholen mochten voortaan een inschrijvingsperiode inlassen om voorrang te geven aan kansarme kinderen.⁵⁶ In de oude regeling mocht een school leerlingen weigeren wanneer de school vol was, als de leerling niet aan de toelatingsvoorwaarden voldeed of als de leerling eerder al uit de school uitgesloten was. Een school mocht in de oude regeling ook kandidaat-leerlingen doorverwijzen: wanneer het kind geïoriënteerd was naar het buitengewoon onderwijs en tegelijk de draagkracht van de school voor dergelijke leerlingen was overschreden én wanneer een leerling niet het Nederlands als thuistaal sprak, en de school al een bepaald percentage van dergelijke leerlingen had.

In de nieuwe regeling verdwenen de twee mogelijkheden om een kandidaat-leerling door te verwijzen. Weigeringen konden wel, maar moesten steeds gebeuren in overleg met de ouders en na advies van het Centrum voor Leerlingenbegeleiding (CLB).

Scholen kregen ook de mogelijkheid om bij de inschrijvingen voorrang te geven aan kinderen die niet tot de Gelijkeonderwijskansen-groep behoorden, maar wel op voorwaarde dat ze 10 procent boven het regio-gemiddelde aan Gelijkeonderwijskansen-leerlingen scoorden. Broers en zusjes van al in de school ingeschreven leerlingen kregen sowieso voorrang.

56. Daaronder werden verstaan: kinderen van wie de thuistaal niet het Nederlands is, kinderen die tot de trekkende bevolking (zoals binnenschippers en kermisexploitanten) behoren, van wie de moeder geen diploma secundair onderwijs heeft of van wie de ouders moeten rondkomen met een vervangingsinkomen.

IX. Welzijn

Jeugdsanctierecht – Alhoewel het jeugdsanctierecht in hoofdzaak een federale bevoegdheid was, veroorzaakte het in het Vlaams Parlement herhaaldelijk zware discussies tussen de liberalen en de christen-democraten. De eerste week van februari kwam het tot een openlijk conflict tussen Patricia Ceysens, de fractieleidster van de VLD in het Vlaams Parlement, en Inge Vervotte, de CD&V-minister van Welzijn. Uit protest tegen de federale plannen rond het jeugdsanctierecht besliste Vervotte in de eerste week van februari het samenwerkingsakkoord voor de jeugdinstelling in Everberg stop te zetten. De VLD vond dat dat de nationale veiligheid daardoor in het gedrang kwam.⁵⁷

Wat later in februari kondigde Vervotte aan dat ze de plannen om in Ekeren een gesloten jeugdinstelling te bouwen zou schrappen omdat ze te duur uitvielen. ‘Dit is geen degelijk bestuur. De minister gaat onderuit’, reageerde Ceysens in het Vlaams Parlement. Op 29 februari floot CD&V-voorzitter Jo Vandeurzen in een interview met *De Standaard* Ceysens terug. ‘Dit is niet loyaal meer’, liet hij optekenen. ‘Ik verwacht van een fractieleider toch een andere houding.’ De Vlaamse regering besliste op 25 maart formeel geen instelling voor jonge delinquenten in Ekeren te bouwen. De twintig in Ekeren voorziene opvangplaatsen zouden in Mol komen.

In december botsten Ceysens en Vervotte opnieuw. De Kamer van Volksvertegenwoordigers had namelijk op 14 juli een wetsontwerp goedgekeurd dat jeugdrecht uitbreidde tot een jeugdsanctierecht. Omdat de gemeenschappen bevoegd zijn voor jeugdsbescherming, had de federale regering zich bereid getoond het wetsontwerp in de Senaat nog te amenderen, op voorwaarde dat Vlaanderen en de Franse Gemeenschap een gemeenschappelijk standpunt innamen. Volgens persberichten verdedigden minister Vervotte en Catherine Fonck (cdH), de minister van Welzijn van de Franse Gemeenschap, op het overlegcomité van 7 december een gemeenschappelijk voorstel over het jeugdrecht. De VLD zei dat Vervotte nog geen voorstel kon verdedigen omdat de discussie in de Vlaamse regering nog niet gesloten was. Vice-minister-president Fientje Moerman deelde mee dat ze daarover een brief ging schrijven naar Yves Leterme.

Volgens het consensusvoorstel konden jeugdrechters beschermingsmaatregelen nemen tot de leeftijd van 20 jaar. De VLD wilde die leeftijd optrekken tot 23 jaar. In het consensusvoorstel zou de rechter ook straffen uit het strafrecht kunnen toepassen op delinquente jongeren, maar de maximumstraf zou beperkt blijven tot drie vijfde van de straf voor volwassenen. De VLD verwierp ook die beperking, die ze bestempelde als ‘strafrecht light’.

57. In het welzijnsbeleid botste het herhaaldelijk tussen Inge Vervotte en Patricia Ceysens. Begin februari besliste Vervotte dat ze de noden in de gehandicaptenzorg niet langer zou benoemen als ‘wachtljsten’ – één van de thema’s in de verkiezingen van 13 juni 2004 – maar als ‘centrale registratie van zorgaanvragen.’ Ceysens noemde dat in *De Standaard* van 5 februari een provocatie en struisvogelpolitiek.

Bart Haeck

VLD-fractieleidster Patricia Ceysens zei op 11 december in het VRT-programma *De Zevende Dag* dat de VLD, in tegenstelling tot minister Vervotte, een 'ernstig strafrecht' wilde. De dag nadien bereikten de twee partijen een compromis. Minister Vervotte stemde er mee in dat de strafrechter dezelfde straffen kan opleggen aan jongeren als aan volwassenen.

Catherine Fonck reageerde echter dat de Franse Gemeenschap daarmee niet akkoord kon gaan en er dus niet langer een consensusvoorstel van de twee gemeenschappen was. Conform de politieke afspraken kon het wetsontwerp daardoor in de Senaat niet worden geamendeerd.

In een actualiteitsdebat in het Vlaams Parlement op 14 december zei CD&V-fractie leider Ludwig Caluwé dat de drievijfde regel voor de CD&V niet essentieel was. Minister Vervotte zei dat Vlaanderen niet bevoegd is voor de strafmaat en er dus eigenlijk geen consensus nodig was.

Kinderopvang – Tussen de VLD en de CD&V rees in het najaar grote onenigheid over de dienstencheques voor kinderopvang. Zeker nadat de VLD zich de 'partij van de hardwerkende Vlaming' begon te noemen, een keuze die het op een partijmeeting in Gent in december bevestigde, profileerde de partij zich sterk op de flexibele kinderopvang. CD&V toonde zich voorstander van collectieve kinderopvang.

VLD-voorzitter Bart Somers en Vlaams minister-vice-president Fientje Moerman riepen op 12 september in *De Standaard* minister Inge Vervotte op om het systeem van de dienstencheques vanaf 1 januari 2006 uit te breiden naar kinderopvang.

In de begroting voor 2006, die in september werd opgemaakt, was nog geen sprake van een extra budget voor de kinderopvangcheques. Tijdens het begrotingsdebat in het Vlaams Parlement noemde Patricia Ceysens de kinderopvangcheques 'een barometer voor de wil om fundamentele verandering door te voeren.' Minister-president Leterme antwoordde dat hij niet wilde improviseren met de maatregel.

Op 24 oktober maakte minister Vervotte haar plannen bekend om de collectieve kinderopvang uit te breiden met 3.000 opvangplaatsen. Voor honderd plaatsen ging het om 'flexibele opvang' die's morgens heel vroeg start en/of 's avonds laat eindigt. Van kinderopvang via dienstencheques was geen sprake. Later diezelfde week, op 26 oktober, verklaarde Vervotte tijdens het vragenuurtje dat ze sceptisch bleef tegenover de dienstencheques.

Op 21 november zei VLD-voorzitter Bart Somers in *Het Laatste Nieuws* dat er tegen Kerstmis een akkoord moest zijn of dat de Vlaamse regering anders een probleem had. Op 23 november riep minister Moerman in *De Standaard* minister Vandenbroucke op een deel van zijn budget voor de weerwerkpremie te spenderen aan dienstencheques voor kinderopvang. Vandenbroucke had immers aangekondigd dat de Vlaamse regering het federale Generatiepact moest ondersteunen en het Generatiepact bevatte premies voor kinderopvang, zei Moerman. Tijdens het vragenuurtje diezelfde dag beklemtoonde Vandenbroucke dat hij de werkgelegenheid van ouderen wilde bevorderen en het beleid niet wilde versnipperen. Leterme besloot in het vragenuurtje dat de Vlaamse regering binnen afzienbare tijd zou beslissen over het dossier.

Op 25 november deelde minister Van Mechelen (VLD) mee dat hij in de begroting 13 miljoen euro kon vrijmaken voor dienstencheques voor kinderopvang. Na de ministerraad diezelfde dag vroeg Leterme tijd om het dossier goed te bekijken.

De christelijke bediendenvakbond LBC en het Vlaams Welzijnsverbond probeerden op 1 december een uitweg te bieden uit het conflict. Ze stelden voor dat in iedere regio een crèche open blijft van zes uur 's morgens tot 22 uur 's avonds. Met regio bedoelden ze delen van een stad en plattelandsgebieden met een straal van 20 kilometer.

Toch kwam het de eerste weken van december niet tot een oplossing. De federale premier, Guy Verhofstadt, voerde de voorlaatste week van december de druk op door te zeggen dat hij de kinderopvangcheques eventueel fiscaal aftrekbaar wilde maken.

Het Vlaams Parlement vroeg de bevoegde ministers Inge Vervotte (Welzijn) en Kathleen Van Brempt (Sociale Economie) tegen het jaareinde een consensusnota op te maken. Op de laatste ministerraad van het jaar zei minister-president Leterme dat hij de inhoud van die nota niet wilde bekend maken, maar eerst de budgettaire impact van de maatregel wilde onderzoeken.

Zorgverzekering – De Europese Commissie liet de Vlaamse regering begin januari via het overmaken van een gemotiveerd advies officieel weten dat ze haar inbreukprocedure tegen de Vlaamse zorgverzekering voortzette omdat die het vrij verkeer van personen hinderde. Het Vlaams Parlement had bij decreet van 30 april 2004⁵⁸ proberen tegemoet te komen aan de bezwaren van de Europese Unie, teneinde de inbreukprocedure stop te zetten.

Tijdens de nieuwjaarsreceptie van de SP.A in Mechelen zei partijvoorzitter Steve Stevaert op 23 januari 2005 dat hij de jaarlijkse premie van 25 euro voor de zorgverzekering wilde verrekenen in de belastingverlaging die de Vlaamse regering in haar regeerakkoord had vooropgesteld. Minister Vervotte reageerde gunstig op het voorstel van Stevaert, maar de VLD was tegen. De liberalen wilden niet dat er werd geraakt aan de belastingverlaging, die volgens haar voor de werkenden was bedoeld. De VLD slaagde er in het voorstel te blokkeren: aan het innen van de premie voor de zorgverzekering veranderde in 2005 niets.

Het Vlaams Parlement ging op 26 januari in een actualiteitsdebat verder in op de zorgverzekering en het voorstel van Stevaert. Minister Vervotte zei dat er dringend extra middelen nodig waren, zoniet zou de verzekering al vanaf 2007 intren op haar reserves. Dat laatste kon de bedoeling niet zijn, omdat de reserves nog jaren moesten aangroeien om de kosten van de vergrijzing op te vangen.

Op de persconferentie na de ministerraad van 25 maart maakte minister-president Leterme bekend dat de regering zou zoeken naar manieren om de zorgverzekering financieel gezond te maken. Het Vlaams Parlement besliste in het decreet houdende de bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting (B.S. 24 augustus 2005) dat wie zich nog niet had aangesloten bij de zorgver-

58. B. HAECK en M. DEWEERDT, Overzicht van het Vlaamse politiek gebeuren in 2004, *Res Publica*, 2005, 2-3, p. 317.

Bart Haeck

zekering dat vanaf 1 oktober kon doen zonder gestraft te worden met een langere wachttijd wanneer hij of zij hulpbehoevend wordt. De regularisatieperiode loopt tot 30 april 2006. Volgens minister Vervotte komen 289.600 mensen in aanmerking. Na het akkoord met de federale regering over de begrotingsnormen, in oktober, ontstond de financiële ruimte om een bijkomende reserve voor de zorgverzekering aan te leggen.⁵⁹

Bij decreet van 25 november (B.S. 12 januari 2006) werd het voor EU-onderdanen die in Vlaanderen werkten, makkelijker om zich bij de zorgverzekering aan te sluiten. Ze moesten niet langer een extra premie betalen. Het volstond dat ze in Vlaanderen werkten en in hun thuisland vijf jaar aangesloten waren bij de sociale zekerheid. De zorgverzekering kwam daardoor tegemoet aan de opmerkingen van de Europese Commissie, die vond dat het vrij verkeer van personen werd gehinderd.

Witte woede – Minister Vervotte en minister Vandenbroucke hadden op 10 maart een eerste gesprek met de vakbonden over een nieuw vijfjaarlijks sociaal akkoord voor de welzijnssector. De vakbonden vroegen dat de Vlaamse regering een gelijkaardige inspanning zou leveren als de federale regering net had gedaan voor het personeel van de rusthuizen, de ziekenhuizen en de thuisverpleging. Concreet eisten ze hogere lonen, minder werkdruk, een beter loopbaaneinde en 6.000 extra jobs. Minister Vervotte had daags voor het eerste gesprek, op 9 maart, in het Vlaams Parlement gezegd dat ze pas een sociaal akkoord wilde sluiten wanneer de Vlaamse regering haar meerjarenbegroting had opgesteld.

Naar schatting vijf- tot zeventuizend personeelsleden uit de non-profitsector betoogden op 24 maart in Brussel, om de druk op de Vlaamse regering op te voeren. Op 15 april voerden de bonden actie aan het kabinet van minister Vervotte. Walter Cornelis, de nationaal secretaris van de christelijke bediendenvakbond LBC eiste er een akkoord tegen 6 mei. Zoniet zou er vanaf 10 mei een staking voor onbepaalde duur volgen, waarschuwde hij. Op 28 april betoogden enkele duizenden personeelsleden van de welzijnssector opnieuw in Brussel.

De Vlaamse regering maakte daags nadien, op 29 april, na de wekelijkse minister-raad bekend dat ze op maandag 2 mei de onderhandelingen over het vijfjarig sociaal akkoord zou aanvatten. Volgens persberichten trok de regering daar een budget van 189 miljoen euro voor uit, geld dat in de eerste plaats naar extra jobs moest gaan. De vakbonden begonnen aan de onderhandelingen met eisen die dubbel zo veel kostten.

Op zondag 8 mei, twee dagen voor de aangekondigde staking van onbepaalde duur, sloten de vakbonden en de Vlaamse regering na vijftig uur onderhandelen een akkoord over het sociaal akkoord 2006-2010. Op kruissnelheid, in 2011, kostte het akkoord de Vlaamse regering 189 miljoen euro.

Het akkoord bevatte drie hoofdlijnen:

- Om de koopkracht van de ruim 120.000 personeelsleden van de Vlaamse welzijnssector te verhogen, creëerde de regering een tweede pensioenpijler. De

59. Zie supra: IV. Begrotingsbeleid.

eindejaarspremie werd verhoogd en de opvoeders met een A1-diploma werden voortaan volgens dat diploma betaald. De maximumgrens op de nachtvergoedingen van opvoeders verdween. Vergoedingen voor verplaatsingen in de thuiszorg werden opgetrokken.

- Om de werkdruk te verlichten werd de arbeidstijdverkorting, die de ‘zware beroepen’ in het sociaal akkoord van 2000 hadden gekregen, veralgemeend. Oudere werknemers kregen vanaf 2007 extra vakantiedagen.
- De Vlaamse regering creëerde 3.000 voltijdse arbeidsplaatsen. Omdat in de welzijnssector heel wat mensen deeltijds werken, kwam dat neer op 4.200 nieuwe banen.
- Het management van welzijnsinstellingen kreeg hogere lonen en meer vorming en opleiding.

De leden van de christelijke, socialistische en liberale vakbond keurden op 9 mei het ontwerp van akkoord goed. De leden van de overkoepelende werkgeversorganisatie Vlaamse Confederatie van Social-Profit deden dat diezelfde week ook. Het vakbondsprotest in de welzijnssector, de zogenaamde ‘witte woede’, hield daarmee op.

X. Media

VRT – De voorbereidingen van de nieuwe beheersovereenkomst voor de openbare omroep, de VRT, waarvan de ondertekening in 2006 was gepland, ging gepaard met heel wat onrust. De visie van de Vlaamse minister van Media, Geert Bourgeois, stond in die onderhandelingen soms lijnrecht tegenover die van Tony Mary, de gedelegeerd bestuurder van de VRT. Tegelijk bakende de regering de bevoegdheden van Mary duidelijker af en gaf ze de politiek aangestelde raad van bestuur meer macht.

De voorbereiding van de beheersovereenkomst gebeurde bovendien in een klimaat van onzekerheid over de impact van digitale televisie. Tegen die achtergrond herleefde ook de politieke aandacht voor de klacht van de VMMA dat de VRT met overheidsgeld de mediamarkt zou verstoren.

Bij de voorstelling van het jaarverslag, op 31 mei, deelde Tony Mary mee dat de VRT nog in 2005 wilde starten met een digitale informatie-, een digitale cultuur- en een digitale kinderzender. De VRT had daarvoor een aanvraag ingediend bij de Vlaamse overheid. Op termijn mikte Mary op acht digitale themazenders, een onderneming waarvoor hij tegen 2010 een extra jaarlijks budget van 200 miljoen euro vroeg. De Vlaamse overheid gaf de toelating de plannen voor een cultuurzender gedetailleerd uit te werken. Op 1 juni zei minister Bourgeois tijdens het vragenuurtje dat er in ieder geval geen sprake kon zijn van betalende themakanalen.

Ter voorbereiding van de beheersovereenkomst keurde de ministerraad op 1 juli de discussienota ‘De VRT in het digitale tijdperk’ goed. Minister Bourgeois lan-

Bart Haeck

ceerde begin april ook een bevraging over de openbare omroep. 1.853 burgers en een dertigtal Vlaamse organisaties namen aan de enquête deel. Uit de eerste resultaten, die op 25 juli werden bekend gemaakt, bleek dat veel Vlamingen gehecht waren aan de VRT maar er tegelijk ongenoegen leefde over de twee kernopdrachten van de omroep: informatie en cultuur. Ook de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) deelde op 14 juli mee dat de grootste uitdaging voor de VRT bestond in meer kwaliteit in de informatie en in de duiding. Ze zei dat de openbare omroep haar kernopdrachten niet mocht parkeren in themakanalen.

De Europese Commissie besliste in augustus 23 bijkomende vragen te stellen aan de Vlaamse regering over de financiering en de rol van de VRT. De vragen pasten in een klacht die de VMMA, de koepel boven VTM, Kanaal2, Jim TV en Q Music, in 2004 bij de commissie had ingediend naar aanleiding van de lancering van de VRT-sportzender Sporza.⁶⁰ De Commissie had in 2004 al 49 vragen over de openbare omroep gesteld.

De commissie voor Media van het Vlaams Parlement hield op 14 september een hoorzitting met Tony Mary en met VRT-directeur televisie Aimé Van Hecke. Van Hecke had op 16 augustus, in de marge van de voorstelling van de najaarsprogrammatie van de VRT-zender Eén, gezegd dat het budget van Eén te vergelijken was met dat van VTM. Die stelling werd door de VMMA betwist. In de commissievergadering deelde Van Hecke mee dat de VRT en de VMMA waren overeen gekomen om hun budget te laten vergelijken door hun commissarissen-revisoren. Voor het einde van het jaar was dat nog niet gebeurd.

De Vlaamse regering nam op 25 november het ontwerp van decreet aan waarin de raad van bestuur van de VRT uitdrukkelijk de bevoegdheid kreeg strategische beslissingen te nemen. Op basis van de verkiezingsuitslag van 13 juni 2004 bestond die raad van bestuur uit drie vertegenwoordigers van het Vlaams Belang, CD&V, de VLD en de SP.A.⁶¹ Minister Bourgeois verduidelijkte in de pers⁶² dat de start van het tijdelijk derde net Sporza en de overeenkomst met Belgacom om samen de tv-rechten voor het Belgische eersteklassevoetbal te kopen, voorbeelden waren van strategische beslissingen. Bij politici leefde de indruk dat Mary de

60. B. HAECK en M. DEWEERDT, Overzicht van het Vlaamse politiek gebeuren in 2004, *Res Publica*, 2005, 2-3, p. 343.

61. De aanduiding van de raad van bestuur gebeurde conform het Cultuurpactdecreet van 1974. Begin januari had *De Standaard* onder de kop 'VRT wil Vlaams Belang uit bestuur' geschreven dat de VRT had laten onderzoeken of het mogelijk was de vertegenwoordigers van het Vlaams Belang uit de raad te weren. De openbare omroep bevestigde dat ze na de veroordeling van drie met het Vlaams Blok verbonden vzw's door het Hof van Beroep te Gent op 21 april 2004 een advies had gevraagd over de juridische gevolgen van dat arrest. Aangezien het Cultuurpact stelt dat de deelname aan het cultuurbeleid enkel is gewaarborgd voor ideologische strekkingen die de principes en regels van de democratie aanvaarden en naleven, kwam de kwestie neer op een politieke appreciatie. De Vlaamse regering besloot op 14 januari het Vlaams Belang niet te weren uit de raad van bestuur van de VRT.

62. Onder meer *De Standaard* van 2 juli en *De Tijd* van 3 september.

raad van bestuur voor voldongen feiten had geplaatst. Ook de oprichting van themazenders en grote beslissingen over digitale televisie behoorden tot de strategie, zei Bourgeois.

Het ontwerp van decreet verduidelijkte ook de bevoegdheden van de gedelegeerd bestuurder. Het ging om programmering, personeelsbeleid, financiën, productontwikkeling en samenwerking met productiehuizen.

Verder moest de VRT een aparte boekhouding voeren voor haar commerciële nevenactiviteiten. Die activiteiten werden alleen toegelaten als ze de publieke taak ondersteunden.

Radiofrequenties – *De Tijd* meldde op 8 juni dat de Vlaamse regering een akkoord over samenwerking tussen de Belgische regulator voor de postdiensten en de telecommunicatie (het BIPT) en de mediaregulatoren van de drie gemeenschappen in het Overlegcomité blokkeerde. De Vlaamse regering koppelde het dossier aan een akkoord over de radiofrequenties. Er waren een zestigtal klachten van Nederlandstalige zenders in Brussel in de buurt van de Waals-Vlaamse taalgrens over het verstoren van hun radiofrequentie door Franstalige zenders. Omgekeerd waren er een tiental klachten van Franse radio's. Het communautair conflict over de radiofrequenties werd in 2005 niet beslecht.

Op 13 oktober zei minister Bourgeois in de commissie voor Media dat de radiofrequenties die tijdens de laatste erkenningsronde nog niet waren toegekend opnieuw vrij kwamen. Vijf frequenties waren nooit toegekend. Dertig andere waren dat wel, maar waren nooit in gebruik genomen. De radiozenders in kwestie liepen daardoor het risico hun frequentie kwijt te geraken.

4FM – De raadkamer in Antwerpen stelde op 23 november alle personen buiten vervolging die in opspraak waren geraakt in het 4FM-dossier. De Vlaamse regering had in 2001 twee landelijke zendlicenties toegekend aan Q Music en 4FM. Na een klacht van Radio Contact had het Antwerpse parket onderzocht of de toenmalige minister-president Patrick Dewael, de toenmalige minister van Media, Dirk Van Mechelen, en het Vlaams Commissariaat voor de Media waren beïnvloed of omgekocht.

Vlaamse Regulator Media – Bij decreet van 16 december (B.S. 30 december 2005) richtte het Vlaams Parlement de Vlaamse Regulator voor de Media (VRM) op. De instelling verving het Vlaams Commissariaat voor de Media, de Vlaamse geschillenraad voor Radio en Televisie en de Vlaamse Kijk- en Luisterraad. De VRM kreeg een algemene kamer die mediavergunningen toekende of introk en over de mediawetgeving waakte. De andere kamer waakte over de onpartijdigheid van de omroepen in informatieve programma's en zag erop toe dat de omroepen geen programma's uitzenden die schadelijk zijn voor minderjarigen.

Bart Haeck

XI. Energie

Elia-heffing – De ondernemingsorganisatie Unizo besliste op 21 januari dat ze de Elia-heffing ging aanvechten bij het Arbitragehof. De Elia-heffing was een belasting op het verbruik van elektriciteit en diende ter compensatie van het inkomensverlies dat de gemeenten leden door de vrijmaking van de elektriciteitsmarkt. De Elia-heffing werkte retroactief terug tot 1 mei 2004, maar was op dat ogenblik nog niet geïnd.⁶³

Om toch snel genoeg de gemeenten te kunnen compenseren voor het verlies van dividenden van de energie-intercommunales, had de federale regering een fonds opgericht dat de Elia-inkomsten voor 2004 zou voorfinancieren. De distributienetbeheerders – de intercommunales – hadden daar tijdens de eindejaarsperiode 2004-2005 ruim 100 miljoen euro in gestort. De Vlaamse gemeenten moesten op 15 februari de eerste schijf van de Elia-inkomsten uit het fonds krijgen, maar dat gebeurde niet omdat de Vlaamse en de federale regering het niet eens werden over de verdeelsleutel. *De Tijd* meldde op 16 februari dat de Vlaamse minister van Energie, Kris Peeters, een brief had geschreven aan de federale minister van Energie, Marc Verwilghen, waarin Peeters zei dat hij vreesde dat het federale voorstel van verdeelsleutel zou leiden tot transfers tussen de energie-intercommunales.

Op 17 mei verscheen in het *Belgisch Staatsblad* het federale KB met de verdeelsleutel, een dag later verscheen een federaal ministerieel besluit over hetzelfde onderwerp. De CREG kon op basis van die twee documenten de eerste schijf van ongeveer 100 miljoen euro uitbetalen aan de gemeenten. De Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) meldde op 16 augustus in haar wekelijkse elektronische nieuwsbrief dat de gemeenten de week daarvoor de tweede schijf van 40 miljoen euro hadden ontvangen.

Ondertussen waren de elektriciteitsleveranciers op 1 juli begonnen de Elia-heffing te innen van de verbruikers. De federale regering was wel teruggekomen op haar beslissing de Elia-heffing retroactief te innen tot 1 mei 2004. Van enige terugwerkende kracht was geen sprake meer. De heffing werd alleen in Vlaanderen geïnd, omdat het Waals en het Brussels gewest gebruik hadden gemaakt van de mogelijkheid een vrijstelling in te voeren.

Het overnamebod van de Franse nutsgroep Suez op de aandelen van de Belgische elektriciteitsgroep Electrabel, waarin de gemeenten een belang van 4,8 procent hadden, heropende in augustus de discussie over het nut van de Elia-heffing. In een interview met *De Standaard* pleitte minister Peeters er op 17 augustus voor de heffing vanaf 2006 af te schaffen. Hij stelde de vraag wat de gemeenten met hun Electrabel-aandelen gingen doen.

Peeters kreeg steun van Unizo, Voka en de Boerenbond. Jef Gabriëls, de voorzitter van de VVSG, reageerde op 18 augustus in *De Tijd* dat de eventuele eenmalige

63. M. DEWEERDT, Overzicht van het Belgische politiek gebeuren in 2004, *Res Publica*, 2005, 2-3, pp. 227-228.

opbrengst van de verkoop van de Electrabel-aandelen niet kon worden gebruikt voor recurrente uitgaven en dus geen alternatief was voor de Elia-heffing. Voor hem mocht de Elia-heffing verdwijnen, als er maar een andere compensatie kwam voor het dividendenverlies dat de gemeenten leden door de vrijmaking van de energiemarkt.

De Vlaamse regering volgde het pleidooi van Peeters niet. Op 16 september besliste ze de Elia-heffing toch te behouden. De Vlaamse minister-president, Yves Leterme gaf toe dat zijn regering er onvoldoende was in geslaagd compensaties te vinden voor de 172 miljoen euro die de Elia-taks de gemeenten in 2006 zou opbrengen.⁶⁴

Door het begrotingsakkoord met de federale regering kreeg de Vlaamse regering in oktober plots toch de financiële ruimte om de Eliaheffing in 2008 af te schaffen.

Kyoto – De vakverbonden ABVV, ACLVB en ACV, de werkgeversorganisaties Voka en Unizo, de Boerenbond, de milieuverenigingen BBL en NatuurPunt en de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten ondertekenden op 6 juni een intentieverklaring over de invulling van het Kyoto-akkoord in Vlaanderen. Dat moest er toe leiden dat tegen 2010 elk Vlaams gezin nog slechts 32,6 ton CO₂ uitstoot, 5 ton minder dan in 2005. Per inwoner bedroeg de CO₂-uitstoot in Vlaanderen 15 ton per inwoner. Tegen 2010 moest die hoeveelheid dalen met 1,5 ton.

Op 19 december maakte minister van Leefmilieu Kris Peeters bekend dat 217 industriële bedrijven een auditconvenant⁶⁵ hadden afgesloten met de Vlaamse overheid. Door dat te doen stemden de bedrijven ermee in dat experts de mogelijkheden aan energiebesparingen onderzochten. Als die experts maatregelen voorstelden die het energierendement met 15% verbeterden, waren de bedrijven verplicht die maatregelen uit te voeren. Na vier jaar waren ze dat ook verplicht voor acties die het energierendement met 13,5 procent deden toenemen. Peeters verwachtte dat de 217 bedrijven tegen 2012 jaarlijks tien procent minder energie gingen verbruiken.

De Vlaamse regering zette op 11 maart een Europese richtlijn om waardoor nieuwe en te renoveren gebouwen aan strengere isolatie- en energiebesparingsnormen moesten voldoen. De nieuwe regels gingen aanvankelijk op 1 januari 2006 van kracht worden, maar minister Peeters verlengde begin december de overgangperiode met een jaar. De minister verminderde ook de administratieve lasten die met de nieuwe regels gepaard gingen.

Groene stroom – In januari werd bekend dat de Raad van State eind december een artikel uit een besluit van de Vlaamse regering over de groenestroomcertificaten

64. *De Tijd*, 17 september.

65. Het energiebeleid verschilde naargelang het energieverbruik van de onderneming. Bedrijven die meer dan 0,5 petajoule per jaar verbruikten, konden een benchmarkconvenant afsluiten waarin ze zich engageerden om tegen 2012 qua energiezuinigheid tot de wereldtop in hun sector te behoren. 180 van die bedrijven hadden dat al gedaan. Bedrijven die 0,1 tot 0,5 petajoule per jaar verbruikten konden een auditconvenant afsluiten.

Bart Haeck

had geschorst. Het arrest zette volgens de Vlaamse energieregulator VREG het systeem van de groenestroomcertificaten op losse schroeven.⁶⁶

Met een actieplan voor groene stroom trachtte de Vlaamse regering op 8 juli de rechtszekerheid te herstellen. Elektriciteitsproducenten kregen een hogere minimumprijs voor groenestroomcertificaten. De regering beloofde verder dat ze windenergiedoelstellingen zou opnemen in het nieuwe Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, waardoor het makkelijker moest worden een locatie voor windmolens te vinden.

Biobrandstoffen – De Vlaamse regering hield op 8 maart met vertegenwoordigers van brandstofbedrijven, landbouwers en autoconstructeurs een rondetafelconferentie over biobrandstof. Leterme beloofde landbouwsteun voor investeringen in biobrandstof en vroeg de federale minister van Financiën, Didier Reynders, de accijnzen op biobrandstof af te schaffen.

Reynders toonde zich daartoe bereid, op voorwaarde dat de Vlaamse regering het inkomstenverlies van de federale regering zou cofinancieren. Tijdens de bespreking van de beleidsnota landbouw, op 9 maart, zei Leterme dat zo'n cofinanciering niet vanzelfsprekend was.

XII. Varia

Limburgse Reconversiemaatschappij – *De Tijd* meldde op 6 december dat de Vlaamse regering bijna rond was met het onderzoek van een klacht over onregelmatigheden bij de Limburgse Reconversiemaatschappij (LRM). Alice Steegmans had de klacht op 27 juni ingediend, nadat ze op 1 juni was ontslagen als hoofdboekhouder van de LRM. Volgens haar klopte de boekhouding van de LRM niet en was er sprake van machtsmisbruik en belangenvermenging.

De Vlaamse regering besliste op 7 december de klachten van Alice Steegmans opnieuw te onderzoeken. Volgens een communiqué van voogdijminister Dirk Van Mechelen waren alle door Steegmans geuite klachten grondig geëvalueerd en gemotiveerd weerlegd, maar was er in de berichten van *De Tijd* sprake van nieuwe elementen 'die voorheen niet vermeld waren in de klachtenbrief en niet bekend waren bij de Vlaamse regering.'

Op 8 december werd bekend dat het parket van Hasselt een opsporingsonderzoek startte naar de onregelmatigheden bij de LRM. Minister Van Mechelen voegde daar namens het Vlaams Gewest een klacht tegen onbekenden aan toe. De Vlaamse regering liet ook Ernst & Young een onderzoek uitvoeren.

Op 8 december besliste de raad van bestuur van de LRM een nieuw onderzoek te starten naar de klachten. Gedelegeerd bestuurder Aerden zette daarom tot januari een stap terug en beperkte zijn taak tot het louter administratief beheer van de LRM.

66. Reactie van André Pictuel, de voorzitter van de VREG, op het arrest in *De Tijd* van 13 januari.

Eric Indeherberghe, bij de LRM ontslagen als algemeen secretaris, bevestigde op 9 december in *De Tijd* de klachten van Alice Steegmans. Hij beweerde dat voogdijminister Dirk Van Mechelen hem bij de LRM ontslagen had omdat hij op de onregelmatigheden was gestoten.

In de commissie voor Algemeen Beleid van het Vlaams Parlement ging minister Van Mechelen op 13 december dieper op de zaken in. Hij zei vooral zwaar te tillen aan de beschuldiging dat LRM-arbeiders aan de woning van financieel directeur Theo Donné hadden gewerkt. Minister Van Mechelen gaf toe dat sommige dingen ongelukkig waren gebeurd en zei dat er in het dagelijks bestuur van de LRM grotere voorzichtigheid nodig was. Van Mechelen bevestigde het verhaal dat Theo Donné tijdens een openbare verkoop van LRM-gronden mee had geboden om de prijs op te drijven maar bij gebrek aan hoger bod verplicht was de terreinen aan te kopen. Een dag later had hij via een commandverklaring ten gunste van een kandidaat-koper afstand gedaan van de gronden. Minister Van Mechelen verklaarde verder dat de benoeming van de raad van bestuur van de LRM uitgesteld was tot januari.

Ernst & Young liet de raad van bestuur van de LRM en de Vlaamse regering op 23 december weten dat het bij de LRM geen overtredingen op de vennootschaps-wetgeving had vastgesteld. Het parket van Hasselt seponeerde de klacht, maar zou het onderzoek in 2006 heropenen, na een klacht met burgerlijke partijstelling van Eric Indeherberghe.

Wapenhandel – De commissie voor Wapenhandel besprak op 13 oktober het halfjaarlijks verslag van de regering over de wapenuitvoer. Vlaamse bedrijven kregen in de eerste zes maanden van 2005 vergunningen om voor 132 miljoen euro wapens te exporteren, bijna de helft minder dan in de vorige periode waarover de regering verslag uitbracht. Er werden geen aanvragen geweigerd. De commissie had vooral vragen bij leveringen aan de kernmachten Pakistan en India, maar volgens minister Moerman ging het om visuele systemen voor tanks die niet geschikt waren voor de bergachtige conflictregio Kasjmir. Verder had de Antwerpse politie de vergunning gekregen om, op vraag van de Verenigde Naties, afgeschreven machiegeweren te leveren voor een politietrainingsprogramma in Liberia.

Wooncode – De Vlaamse regering keurde op 2 december principieel het voorontwerp van decreet over de Vlaamse wooncode goed. De belangrijkste nieuwigheid was dat kandidaat-huurders van een sociale woning voortaan Nederlands moesten kennen of in het andere geval bereid moesten zijn Nederlands te leren bij het Huis van het Nederlands. De wooncode voerde ook een proefperiode van twee jaar in. Wanneer nieuwe huurders in die twee jaar niet stipt de huur betaalden, overlast veroorzaakten of – indien ze Nederlandsonkundig waren – zonder geldige reden afwezig waren op de cursussen Nederlands, kon de Vlaamse overheid het huurcontract opzeggen. Om domiciliefraude te bestrijden, gaf de wooncode inspecteurs van de Vlaamse woonadministratie de toelating om als officier van de gerechtelijke politie op te treden en processen-verbaal te maken.

De Vlaamse wooncode lokte hevige reacties uit bij Groen!, de Vlaamse huurdersbonden en het Algemeen Christelijk Werknemersverbond (ACW). Aan Franstali-

Bart Haeck

ge kant sprak FDF-voorzitter Olivier Mangain over 'Vlaamse apartheid' en verweet MR-kamerlid François de Donnea Vlaanderen racisme. Ze kondigden aan de Vlaamse wooncode te bestrijden op het Overlegcomité en desgevallend bij het Arbitragehof. Olivier Mangain verklaarde dat hij naar het Comité voor de Rechten van de Mens van de Verenigde Naties ging stappen. In het Parlement van de Franse Gemeenschap noemde minister-president Marie Arena de maatregel 'onduldbaar en discriminerend voor de Franstaligen uit de Rand.' Tijdens het vraaguur van 7 december hekelde minister-president Yves Leterme 'de karikatuur die sommige mensen van de maatregel maken'.

Buitenlands Beleid en ontwikkelingssamenwerking – Parlementsvoorzitter Norbert De Batselier en minister van Buitenlands Beleid Geert Bourgeois stelden op 25 januari 2005 het project 'Vinger aan de Vlaamse pols' voor. Bourgeois maakte voortaan iedere maand een stand van zaken over de belangrijkste Europese dossiers over aan het Vlaams Parlement.

Op 22 juli besliste de Vlaamse regering een Vlaams-Europees Verbindingsagentschap op te richten. Het initiatief moest leiden tot een nadrukkelijker Vlaamse aanwezigheid op het Europese beslissingsniveau en een betere Vlaamse belangenbehartiging. De voormalige Vlaamse minister-president, Luc Van den Brande (CD&V), kreeg de taak – onbezoldigd – het concept verder uit te werken.

Op 1 mei 2005 sloot minister Bourgeois een 'strategienota Ontwikkelingssamenwerking Vlaanderen-Zuid-Afrika'. Het budget voor het project bedroeg 22,5 miljoen euro over vijf jaar en besloeg daarmee een kwart van de Vlaamse begroting voor ontwikkelingssamenwerking. Bourgeois verleende in 2005 ook steun aan ontwikkelingsprojecten in Oost- en Centraal-Europa (waaronder Kosovo), de Palestijnse gebieden, Israël en Mozambique.

Kooprecht sociale woning – Bij decreet van 15 juli (B.S. 12 september 2005) herwonnen huurders van een sociale woning het recht om onder bepaalde voorwaarden hun woning te kopen. De Vlaamse regering had dat al beslist in het programmadecreet van 20 december 2001, maar na een klacht van enkele lokale huisvestingsmaatschappijen had het Arbitragehof op 30 juni 2004 het bewuste artikel uit het programmadecreet vernietigd.⁶⁷ De voorwaarden waaronder een sociale huurder het kooprecht kreeg, waren deze keer in het decreet opgenomen. De Vereniging van Vlaamse Huisvestingsmaatschappijen bleef bij haar standpunt dat het recht op eigendom van de sociale huisvestingsmaatschappijen was geschonden en kondigde aan opnieuw naar het Arbitragehof te stappen.

Inburgering – De federale minister van Justitie, Laurette Onkelinx, zei op 15 februari in de Kamer dat het parket al 108 van de 109 behandelde inburgeringsdossiersdossiers had geseponneerd. Eén dossier was geëindigd op een minnelijke schikking. Telkens ging het om nieuwkomers die de verplichte inburgeringscursus niet volgden.

67. B. HAECK en M. DEWEERDT, Overzicht van het Vlaamse politiek gebeuren in 2004, *Res Publica*, 2005, 2-3, p. 318.

Tijdens het vragenuurtje van 16 februari kondigde minister Keulen aan dat hij in het Vlaams inburgeringsdecreet strengere straffen, waaronder administratieve boetes, wilde inschrijven.

Paardenwedrennen – Het Arbitragehof vernietigde op 30 juni alle bepalingen in het decreet op de paardenwedrennen die betrekking hadden op vergunningen voor weddenschappen. Volgens het Hof was dat een federale bevoegdheid. Het decreet op de paardenwedrennen was in 2004 aangenomen met een wisselmeerderheid van VLD, CD&V en Vlaams Blok.⁶⁸

Jeugd – De Vlaamse regering keurde op 15 februari 2005 het tweede Vlaamse jeugdbeleidsplan goed. Het formuleerde voor alle beleidsdomeinen een aantal doelstellingen en concrete acties, gericht op jongeren. Via een jongeren- en kind-effectenrapport toetst de Vlaamse overheid de gevolgen van alle ontwerpdecreten op kinderen en jongeren. Het plan bevatte ook projecten rond cultuurparticipatie, sport in eigen buurt en plannen voor proeftuinen voor allochtone schoolverlaters en jongeren die voortijdig op school afhaken.

Cultuur – Minister van Cultuur Bert Anciaux besliste op 15 april de Vlaamse Opera te hervormen. De opera verloor zijn huisorkest. De muzikanten en koorleden behielden hun statuut en zouden voortaan werken voor DeFilharmonie en het Vlaams Radio Orkest-Vlaams Radio Koor. De Vlaamse regering droeg ook de exploitatie van de operagebouwen in Antwerpen en Gent over aan de stedelijke overheden. De Vlaamse opera kampte met een gecumuleerd verlies van 1 miljoen euro. Een audit had een zwak management aan het licht gebracht.

Op 24 juni maakte minister Anciaux bekend dat het budget voor het kunstendecreet met 16 miljoen euro steeg. Hij volgde het gros van de eindadviezen van zijn beoordelingscommissies, maar bracht heel wat adviezen terug van vier naar twee jaar.

Op 23 september maakte Anciaux zijn investeringsplannen in nieuwe cultuurhuizen bekend. Het Forum voor Muziek, Dans en Beeldcultuur in Gent kwam er niet. Anciaux stelde als alternatief Forum Bis voor, een combinatie van een bibliotheek, nieuwe media en beeldende kunsten. In Antwerpen trok de Vlaamse regering 21 miljoen euro uit voor het Museum Aan de Stroom (MAS). Verder investeerde de Vlaamse regering in een tiental bestaande cultuurhuizen, waaronder de Vlaamse Opera in Antwerpen en het Museum voor Schone Kunsten in Antwerpen. De werken aan de cultuurhuizen kostten 101 miljoen euro en zouden worden gespreid over 18 jaar.

De raad van bestuur van het Vlaams Audiovisueel Fonds ontsloeg op 8 november zijn intendant, Luckas Vander Taelen. In persberichten werd de motivatie van het ontslag gezien in wrijvingen tussen Vander Taelen en minister Anciaux.

Op 1 december bereikten de Vlaamse regering en de regering van de Franse Gemeenschap een akkoord over de financiële redding van het Brusselse cultuurhuis

68. B. HAECK en M. DEWEERDT, Overzicht van het Vlaamse politiek gebeuren in 2004, *Res Publica*, 2005, 2-3, pp. 319-320.

Bart Haeck

Flagey. Ze maakten afspraken over het bestuur en de subsidiëring, waardoor een einde kwam aan het communautaire conflict over Flagey. Dat was ontstaan nadat Anciaux van de aarzeling van de Franse Gemeenschap om Flagey te subsidiëren gebruik had gemaakt om zelf een riant subsidievoorstel op tafel te leggen.

Op 15 december 2005 keurde de Vlaamse regering de beheersovereenkomsten met de grote Vlaamse culturele instellingen goed. Het ging om de Filharmonie, de Vlaamse Opera, het Vlaams Radio Orkest en Vlaams Radio Koor, het Koninklijk Ballet van Vlaanderen, deSingel en het Museum voor Hedendaagse Kunst Antwerpen.